

Stowarzyszenie Obserwatorium Wyborcze
numer KRS 0000740717
ul. Czeska 7 lok. 8
03-902 Warszawa
tel. 883 188 969
e-mail info@ow.org.pl

do Państwowej Komisji Wyborczej
ul. Wiejska 10
00-902 Warszawa

Warszawa, dnia 10 czerwca 2024 r.

Zastrzeżenia do sprawozdania Komitetu Wyborczego Prawo i Sprawiedliwość

Na podstawie art. 144 § 7 pkt 3 kodeksu wyborczego, działając w imieniu stowarzyszenia Obserwatorium Wyborcze wnoszę zastrzeżenia do sprawozdania finansowego Komitetu Wyborczego Prawo i Sprawiedliwość utworzonego w związku z wyborami do Sejmu i Senatu przeprowadzonymi 15 października 2023 r. (Monitor Polski 2024, poz. 348; dalej: Komitet, Sprawozdanie).

Problematyka, w którą wpisują się niniejsze zastrzeżenia

Warunkiem koniecznym demokracji jest równość sił politycznych w procesie wyborczym. Z kolei ważną przesłanką tej równości jest rozdział partii politycznych od państwa. Dokument Kopenhaski Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie z 29 czerwca 1990¹, który powstał w kontekście uwolnienia się wielu krajów spod dominacji ZSRR, wyraża międzynarodowy consensus co do zasad, jakimi powinny kierować się europejskie demokracje. Dokument ten stanowi w szczególności²:

(5) [Państwa-Uczestnicy] uroczą oświadczają, że wśród tych elementów sprawiedliwości, które są niezbędne do pełnego wyrażenia przyrodzonej godności oraz równych i niezbywalnych praw wszystkich ludzi, znajdują się następujące:

[...]

(5.4) — wyraźny rozdział państwa od partii politycznych; w szczególności partie polityczne nie będą scalone z państwem;

[...]

Podczas kampanii poprzedzającej wybory do Sejmu i Senatu, władze państwowe oraz podlegający im nadawcy publiczni byli zdominowani przez ludzi z związanych z Komitetem i

1 Dokument dostępny tu: <https://www.osce.org/odihr/elections/14304>

2 Przekład openai.com i autor niniejszego pisma.

jego macierzystą partią. Zasada równości sił politycznych, które wystawiają kandydatów w wyborach, i zasada rozdziału państwa od partii rządzącej były naruszane w sposób ekstremalny. Politycy partii rządzącej byli na ogromną skalę eksponowani i reklamowani w mediach publicznych, przy czym państwowe i partyjne funkcje tych polityków były często wymieniane razem, w sposób sugerujący jedność partii i państwa. Wiele spotkań organizowanych przez władze publiczne miało w gruncie rzeczy charakter wieców wyborczych partii rządzącej. Ogólna skala tych naruszeń prawa była tak wielka, że podważała demokratyczny charakter wyborów i – szerzej – demokratyczny charakter państwa polskiego.

Niniejsze zastrzeżenia ograniczają się do tych faktów, które Obserwatorium Wyborcze było w stanie udokumentować. Fakty te są analizowane wyłącznie w kontekście zakazu przyjmowania korzyści niepieniężnych przez komitet wyborczy (art. 132 § 5 kodeksu wyborczego). Nie należy jednak zapominać, że to, co opisane jest poniżej, egzemplifikuje szerszy wachlarz problemów.

Treść zastrzeżeń

Zastrzeżenia dotyczą przyjęcia przez Komitet korzyści majątkowych o charakterze niepieniężnym z naruszeniem art. 132 § 5 kodeksu wyborczego. Korzyści te są opisane w skrócie w poniższym wyliczeniu. Dalsze szczegóły oraz uzasadnienie tego, że opisane tu sytuacje rzeczywiście należy traktować jako przyjęcie korzyści majątkowych, znajdują się dalej, w rozdz. 4 uzasadnienia, str. 28.

- 1 **Pikniki 800+:** spotkania sfinansowane z budżetu państwa (Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej – MRPiPS) po nazwą „pikniki 800 +”, które faktycznie zostały zorganizowane w interesie Komitetu i prowadzonej przez niego kampanii wyborczej.

Wycena: na razie brakuje informacji z powodu beczynności rządu (brak odpowiedzi na zapytanie poselskie o wycenę, zał. 19).

Poszczególne pikniki:

1.1 **Tarczyn, dnia 7.08.2023:** W centrum pikniku (piknik nie miał sceny) obecni byli:

- Andrzej Duda
- Marlena Małąg
- Mateusz Morawiecki

Przemówienie Mateusza Morawieckiego trwało 12 minut i niemal w całości składało się z pochwał polityki Prawa i Sprawiedliwości, o którym premier mówił „my”, i z krytyki Platformy Obywatelskiej, o której mówił „oni” (raz użył określenia „farbowane lisy”). Oto cytat reprezentatywny dla przemówienia: „ten dzisiejszy dzień, te wyśmiewane przez Platformę Obywatelską pikniki 800+, te wyśmiewane programy społeczne pokazują fundamentalną różnicę, jak między niebem a ziemią, między nami a główną partią opozycyjną Platformą Obywatelską” (szersze cytaty z przemówienia: rozdz. 4.1 uzasadnienia, str. 28 poniżej).

Policja uniemożliwiła wstęp na piknik Arkadiuszowi Szczurkowi, Stanisławie Skłodowskiej, Jackowi Wiśniewskiemu i Tadeuszowi Szumowskiemu. Osoby te nie uzyskały wyjaśnień, dlaczego nie zostały wpuszczone. Osoby te są znane z krytycznego stosunku do Prawa i Sprawiedliwości i z tego, że uczestniczyły w

kontrdemonstracjach skierowanych przeciwko zgromadzeniom publicznym PiS (szczególnie przeciwko tzw. miesięcznikom smoleńskim).

Zob. zał. 16, 17, 18, 30.8, 30.9.

1.2 **Lanckorona, dnia 12.08.2023:** Na scenie pikniku wystąpiło trzech kandydatów do Sejmu z ramienia Komitetu w okręgu 12, w którym znajduje się Lanckorona:

- **Władysław Kurowski** (poseł na Sejm)
- **Filip Kaczyński** (poseł na Sejm)
- **Marek Polak** (poseł na Sejm)

Na scenie wystąpił też:

- **Mateusz Małodziński** (kandydat na senatora z ramienia Komitetu w okręgu 35, wicewojewoda małopolski)
- **Tadeusz Łopata** (wójt gminy Lanckorona, działacz Prawa i Sprawiedliwości)

Następujące osoby zostały zaanonsowane ze sceny, ale nie były na scenie:

- **Krzysztof Cichoń** (kierownik biura powiatowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa – ARiMR w Wadowicach)
- **Piotr Hajnosz** (przewodniczący Rady Miejskiej w Wadowicach, działacz Prawa i Sprawiedliwości)

Innych osób na scenie nie było.

Na scenie padły m.in. następujące słowa:

Filip Kaczyński: „Rodzina stała się niejako fundamentem naszych rządów, rządów Prawa i Sprawiedliwości” (oklaski ze sceny)

Tadeusz Łopata: „W piętnastym roku wygrała wybory Zjednoczona Prawica i od tego czasu, mogę powiedzieć, dopiero się zaczęły moje rządy i prowadzenie tej gminy Lanckorona, ponieważ w piętnastym roku, powiem to oficjalnie, kiedy się udałem do marszałka czy do wojewody, ręki mi nie podali, bo byłem z obcej opcji. Bo byłem z tej opcji przeciwnej, która dzisiaj w nocy mi oblepiła całą Lanckoronę i wszystkie ulice, bo chciała zbojkotować ten przepiękny piknik. [...] Opozycja próbuje storpedować. Dlaczego ich tutaj nie ma? Dlaczego nie przyjdą do mnie do biura?”

(zob. nagranie, zał. 30.6)

1.3 Inne przykłady pikników 800+ (dla każdego przykładu wskazane jest, gdzie informacja o pikniku pojawiła się w mediach lub w serwisie X):

1.3.1 Chęciny Rodzina 800+ 13.08.2023, wspomniane w TVP Info godz. 16:40 tego dnia: „jego celem jest informowanie rodziców o rządowym programie”.

1.3.2 Stalowa Wola, 12.08.2023

<https://www.stalowawola.pl/piknik-rodzinny-800-w-stalowej-woli/>
<https://stalowawola.naszemiasto.pl/piknik-rodzinny-800-odwiedzil-stalowa-wole-w-sloneczna/ar/c1-9420433>

- 1.3.3 Rogoźno, 13.08.2023
<https://oborniki.naszemiasto.pl/piknik-rodzinny-rodzina-800-rogozno-to-kolejny-punkt-na/ar/c1-9421043>
https://x.com/tw_wolfgang/status/1692775377930748285
- 1.3.4 Lublin, 13.08.2023
<https://x.com/CzarnekP/status/1690736143812198400>
- 1.3.5 Kielce, 27.08.2023
Wywiad o pikniku w TVP3 Kielce: 27.08.2023 około godz. 18:40 (w załączeniu, jest to wyjaśnione w rozdziale 5.1 uzasadnienia, str. 52 poniżej)
- 1.3.6 Laskowa, powiat limanowski, 27.08.2023
<https://x.com/RyszardTerlecki/status/1695810291072708693>
- 1.3.7 Nowe Brzesko, 3.09.2023
<https://x.com/UrszulaRusecka/status/1698438540260934080>
- 1.3.8 Dobrzyce, 3.09.2023
https://x.com/Lukasz_Kmita/status/1698420217934762198
- 1.3.9 Olsztyn, 3.09.2023
<https://x.com/ArturChojecki/status/1698423218267111733>
<https://x.com/ArturChojecki/status/1698423258918375798>
- 1.3.10 Czechowice-Dziedzice, 7.09.2023
https://x.com/Stanislaw_Szwed/status/1699744307211595891
<https://x.com/DrabekBB/status/1700228649771827517>
- 1.3.11 Barzkowice, 9.09.2023
<https://x.com/BoguckiZbigniew/status/1700535157768245363>
- 1.3.12 Ełk, 19.09.2023
<https://x.com/ArturChojecki/status/1692955661733155307>

2 **Nadawcy publiczni o piknikach 800+:** Przykłady sprawozdań ze spotkań z punktu 1 powyżej (pikniki 800+), mające charakter propagandy wyborczej na rzecz Komitetu:

2.1 Program Informacyjny Radia Kielce, 13.08.2023 godz. 16:00: materiał o trwającym pikniku 800+ w Chęcinach, zawierający m.in. takie słowa: „Kiedyś, jak miałam dzieci, nie miałam tego. Przydało by się, a teraz na pewno rodzice mają lżej.”; „świadczenie 800+ jest odbierane jako ważne i potrzebne”; „Myślę, że ten program na pewno pomoże w stymulowaniu rozwoju każdego młodego człowieka. Wiemy, że edukacja jest na pewno procesem kosztownym, dzięki tym środkom każdy rodzic będzie mógł realizować pasję swojego dziecka.”

(czas trwania materiału: 1 min 17s)

Wszystkie programy mediów publicznych omawiane w niniejszym dokumencie są załączone. Struktura załączonych nagrań opisana jest poniżej, rozdz. 5.1 uzasadnienia, str. 52.

2.2 Program Informacyjny Radia Kielce, 13.08.2023, 21:00, materiał o pikniku 800+ tego dnia w Chęcinach, zawierający m.in. słowa dziennikarza: „Odkąd Prawo i Sprawiedliwość przejęło władzę, polska rodzina ma się dobrze – powiedział wojewoda Zbigniew Koniusz”, a następnie wypowiedź Koniusza.

Koniusz był kandydatem do Sejmu z ramienia Komitetu w okręgu nr 33 obejmującym województwo świętokrzyskie, w tym Chęciny.

(czas przytoczonych wypowiedzi: 42s)

- 3 **Pikniki wojskowe:** Seria ponad 70 publicznych spotkań noszących nazwę „pikniki wojskowe” lub „Silna Biało-Czerwona”, sfinansowanych z budżetu państwa (Ministerstwo Obrony Narodowej). Pikniki te faktycznie stanowiły element kampanii wyborczej Komitetu, podczas nich reklamowano kandydatów Komitetu, propagowano poglądy polityczne Komitetu i jego kandydatów i zachwalano politykę, którą dotychczas prowadziła partia Prawo i Sprawiedliwość (Ministerstwo podaje przybliżoną liczbę tych pikników i potwierdza ich charakter propagandowy, zał. 21).

Wycena: na razie brakuje informacji, ponieważ Ministerstwo nie podało wyceny, pomimo zapytania poselskiego w tej sprawie, zał. 21.

Oto opis jednego z tych spotkań:

- 3.1 Piknik wojskowy „Silna Biało-Czerwona” w Zawichoście, powiat sandomierski, 13.08.2023, podczas którego Jarosław Kaczyński, który kandydował do Sejmu z okręgu nr 33 obejmującego województwo świętokrzyskie, wygłosił 14-minutowe przemówienie. Przemówienie było poprzedzone skandowaniem „Jarosław, Jarosław” przez publiczność. Podczas przemówienia za Kaczyńskim stali wysocy oficerowie wojska polskiego. Przemówienie miało w znacznym stopniu charakter wyborczy, Kaczyński wypowiedział m.in. następujące słowa:

„Chciałem podziękować przedstawicielom Wojska Polskiego, którzy zechcieli mnie tutaj zaprosić [...] wszystkim, którzy zorganizowali ten piknik.”

„Przez lata ludzie, którzy mieli w Polsce i mają po dziś dzień ogromne wpływy, a często byli przy władzy z patriotyzmem w istocie walczyli. [...] Ktoś tu powiedział wśród Państwa: zdrajców trzeba tępić. Tak, trzeba ich moralnie tępić, bo w Polsce jest rzeczywiście potężny obóz zdrady narodowej, który dzisiaj zabiega o władzę. Potężny obóz, który nas rozbrajał. Rozbrajał zarówno w sensie czysto militarnym, jak i w sensie moralnym i każdym innym. Te wszystkie opowieści, że Polska, to brzydka panna bez posagu [...] Ktoś, kto pięćdziesiąt czy siedemdziesiąt lat temu miał zasługi, dzisiaj może być już zupełnie innym człowiekiem. [...] Dzisiaj prą do władzy, posługując się niebawym po prostu kłamstwem, różnego rodzaju oszustwami.

[...] Dajcie poparcie tym, którzy pokazali, że coś potrafią, a Polskę kochają! A kto to jest? Prawo i Sprawiedliwość.” – Oklaski; słychać skandowanie: „Zwyciężymy!”

„Mam nadzieję, że będziemy mogli się spotkać po naszym kolejnym zwycięstwie, w przyszłej kadencji. [...] Głosować na Zjednoczoną Prawicę.”

Następujące osoby brały udział w pikniku i w jego trakcie wypowiadały się dla Radia Kielce:

- Siedmioro kandydatów i jeden niedoszły kandydat Komitetu do Sejmu z okręgu 33, który obejmuje całe województwo świętokrzyskie i w którym znajduje się Zawichost:
 - **Jarosław Kaczyński** (poseł na Sejm, wicepremier), który jest też prezesem partii Prawo i Sprawiedliwość i członkiem Komitetu,
 - **Agata Wojtysek** (poseł na Sejm, wiceprzewodnicząca Komisji Obrony Narodowej),
 - **Anna Krupka** (podsekretarz stanu w ministerstwie sportu i turystyki),
 - **Krzysztof Lipiec** (poseł na Sejm),
 - **Andrzej Kryj** (poseł na Sejm),
 - **Zbigniew Koniusz** (wojewoda świętokrzyski),
 - **Marek Kwitek**.
 - **Piotr Wawrzyk** (niedoszły kandydat, w dniu pikniku w Zawichoście jego kandydatura była uważana za prawdopodobną; podsekretarz stanu w ministerstwie spraw zagranicznych);
 - Kandydat Komitetu do Senatu z okręgu 82, w którym znajduje się Zawichost:
 - **Jarosław Rusiecki** (przewodniczący senackiej komisji obrony narodowej);
 - Polityk partii Prawo i Sprawiedliwość, radny sejmiku województwa świętokrzyskiego, który nie kandydował do parlamentu
 - **Andrzej Prus**
- 4 **Nadawcy publiczni o piknikach wojskowych:** Przekazy propagandowe o takim samym wydźwięku, jak spotkania, o których mowa w punkcie 3 powyżej, sfinansowane, wyprodukowane i wyemitowane przez media publiczne pod pretekstem sprawozdań z tych spotkań, a mianowicie:

4.1 Sprawozdania ze spotkania z punktu 3.1 (piknik „Silna Biało-Czerwona” w Zawichoście):

4.1.1 Transmisja na żywo przemówienia Kaczyńskiego w TVP Info, zaczyna się od napisu „PILNE”, po którym widać i słychać ludzi skandujących „Jarosław, Jarosław”. Aby transmitować przemówienie, przerwano bieżące programy (początek transmisji godz. 15:18, czas trwania 14 min).

4.1.2 Pierwszy materiał w *Informacjach* 18:30, TVP3 Kielce: czas trwania zapowiedzi 10s, czas trwania materiału 3min 16s.

Jedyna wypowiedź cytowana w zapowiedzi pochodzi od Jarosława Kaczyńskiego. Pierwsza wypowiedź cytowana przez dziennikarkę w materiale, to także wypowiedź Kaczyńskiego. Dopiero po tej wypowiedzi i po wspomnieniu nazwiska Kaczyńskiego pada nazwa spotkania, a potem dziennikarka znów cytuje Kaczyńskiego, cytat zawiera słowa „rząd Prawa i Sprawiedliwości”. Po cytacie pokazany jest Kaczyński wypowiadający się publicznie. Tuż potem dziennikarka wyjaśnia, co tego dnia robił Jarosław Kaczyński. Dalej w materiale setka (czyli nagranie, na którym widać i słychać osobę wypowiadającą się) Anny Krupki, zawierająca słowa: „W 2015 roku, a więc ostatnim roku rządów PO-PSL, państwo inwestowało tylko 37 mld złotych

na obronność, a w tym roku te wydatki wyniosą już 137 mld złotych”. Następnie setki Piotra Wawrzyka, Agaty Wojtyszek, Krzysztofa Lipca, który zachwala Kaczyńskiego, Marka Kwitka, Andrzeja Kryja, Jarosława Rusieckiego. W przypadku pięciorga ostatnich mówców, przynależność partyjna do PiS jest wskazana na ekranie.

4.1.3 Artykuł pt.: *Świętokrzyscy parlamentarzyści o wizycie Jarosława Kaczyńskiego w Zawichoście z 13.08.2023*, na stronach internetowych radiokielce.pl należących do regionalnej rozgłośni Polskiego Radia (zał. 11) omawiając piknik przytacza słowa Krzysztofa Lipca, który mówił o Jarosławie Kaczyńskim; Piotra Wawrzyka, którzy też mówił o Kaczyńskim, a następnie dodał: „Bezpieczeństwo jest najważniejszą kwestią także w bieżącej kampanii wyborczej”; Anny Krupki, która powiedziała: „bezpieczeństwo Polski jest priorytetem dla rządu PiS”, wspomniała o Kaczyńskim i skrytykowała rząd PO-PSL; Jarosława Rusieckiego; Andrzeja Kryja; Andrzeja Prusia; Zbigniewa Koniusza; Marka Kwitka; Agaty Wojtyszek.

4.1.4 Materiały o pikniku zawarte w wydaniu serwisu informacyjnego Radia Kielce z godziny 12:00 i we wszystkich wydaniach od godziny 14:00 do 21:00 włącznie, co godzinę (razem 9 wydań), przy czym każdy z serwisów informacyjnych wyemitowanych po ogłoszeniu przemówienia przez Kaczyńskiego (czyli od godz. 16:00, łącznie sześć serwisów) miał cytaty z Kaczyńskiego jako pierwszą zapowiedź. Łącznie, te serwisy informacyjne zawierały wypowiedzi i omówienia wypowiedzi wszystkich kandydatów Komitetu i polityków Prawa i Sprawiedliwości, którzy byli obecni na pikniku i są wymienieni w punkcie 3.1 powyżej.

Każdy z tych dziewięciu serwisów informacyjnych był inny (choćby były pewne podobieństwa i powtórzenia), w poszczególnych serwisach omówiono i zacytowano różne fragmenty przemówienia Kaczyńskiego i zamieszczano wypowiedzi różnych kandydatów Komitetu.

W serwisach tych Kaczyński był prezentowany jednocześnie jako wicepremier i jako prezes partii rządzącej (co jest zgodne z prawdą, ale taka prezentacja, gdy pochodzi od mediów publicznych, sprawia wrażenie braku rozdziału partii rządzącej od państwa). Serwisy zawierały treści pośrednio lub bezpośrednio wyborcze. Oto kilka przykładów. O godz. 17:00 słowa dziennikarki: „Wicepremier, prezes PiS-u Jarosław Kaczyński [...] mówił także o niebezpieczeństwie demoralizacji, nienawiści i agresji ze strony politycznych przeciwników Zjednoczonej Prawicy.” O godz. 18:00 fragment przemówienia Kaczyńskiego: „Czy chcecie, żebyśmy wrócili do modelu typu PO i spółka?”, na co tłum odpowiada krzykiem: „nie”.

Serwisy przekazywały też treści programowe Komitetu oraz samochwalstwo Prawa i Sprawiedliwości (wypowiedzi kandydatów PiS chwaliące efekty rządów PiS). Na przykład wyemitowano trzykrotnie (o godz. 15:00, 18:00 i 19:00) wypowiedź kandydata Lipca: „To, co dzisiaj tu widzimy, jest niesamowite, widać, jak polskie wojsko rośnie w siłę, jakim dysponuje sprzętem”; o godz. 17, wypowiedź Kaczyńskiego: „Są tacy nasi konkurenci, mówią tak, jeżeli dobrze powtarzam, bo rodzina, dom, dwa samochody i wyjazdy na wakacje. Czy my jesteśmy przeciwko temu? Nie, proszę państwa, my jesteśmy za tym, my chcemy, żeby każdy Polak to mógł zrobić, żeby każda polska rodzina to miała,

tylko kto potrafił do tego Polskę przybliżyć w ciągu ostatnich lat w sposób bardzo znaczny? Oni czy my?”

Obszerniejsze cytaty z przekazów Radia Kielce znajdują się w rozdz. 4.4 uzasadnienia, str. 32 poniżej.

Oto zestawienie czasów i wartości przekazów z punktów 4.1.1, 4.1.2 i 4.1.4 (zasady, zgodnie z którymi wyliczono wartość przekazów, wyjaśnione są w rozdz. 3 uzasadnienia, str. 27):

	czas [min]	wartość 1 min [zł]	wartość całkowita [zł]
Transmisja przemówienia Kaczyńskiego (TVP Info)	14,00	910,20	12742,80
Materiał w Informacjach TVP3 Kielce	3,26	450,55	1468,79
Zapowiedzi i materiały w Radio Kielce	8,85	204,80	1812,48
RAZEM			16024,07

- 5 **Afisze Baszko:** Cztery bilbordy rozmieszczone w Białymstoku w okresie od 15.08.2023 do 15.09.2023, promujące kandydata Komitetu do Sejmu w okręgu 24 (województwo podlaskie) Mieczysława Kazimierza Baszko pod pretekstem promowania XXVI Ogólnopolskich Igrzysk LZS, sfinansowane przez organizację, Krajowe Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe (KZ LZS) z dofinansowania państwowego (Ministerstwo Sportu i Turystyki) (dodatkowe wyjaśnienia: rozdział 4.7 uzasadnienia).

Wartość: 69 382,84 zł

- 6 **Promocja Gajda:** Szymon Gajda był kandydatem Komitetu do Sejmu w okręgu 26 obejmującym m.in. Słupsk i Gdynię. Był jednocześnie prezesem Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku (dalej: WUFOŚiGW). WUFOŚiGW promował Szymona Gajdę na następujące sposoby (dodatkowe wyjaśnienia: rozdz. 4.8 uzasadnienia, str. 42 poniżej):

6.1 Wywiesił w województwie pomorskim 34 bilbordy „Remiz i Bielik”, zawierające wielką fotografię i nazwisko Szymona Gajdy (zał. 6).

Wartość: 70 134,60 zł

6.2 Sfinansował i rozpowszechnił 2152 ilustrowane plakaty pt.: „Oddychajmy czystym powietrzem” (zał. 5), na których fotografia Szymona Gajdy stanowi największą ilustrację.

Wartość: 32 459,70 zł

6.3 Sfinansował i rozpowszechnił kolorowaną pt. „Czy wiesz kim jest WUFOŚ” (zał. 4). Kolorowanka zawiera różne tytuły, rysunki i slogany, jednak jedyny tekst dłuższy niż slogan, to list Szymona Gajdy do rodziców dzieci na II stronie okładki. Podpis „Szymon Gajda” pod listem jest pogrubiony i z tego powodu znacznie bardziej widoczny niż treść listu. III strona okładki zawiera imię i nazwisko Szymon Gajda czcionką pogrubioną, nazwę stanowiska, które zajmuje pan Gajda, oraz kolorowy rysunek, na którym widać pana Gajdę witającego się z drzewem (jest to jedyna kolorowa ilustracja w całej książeczce).

Wartość: 24 427,80 zł

- 7 **Wypowiedzi Glapińskiego:** Wypowiedzi Prezesa NBP Adama Glapińskiego dla tygodnika „Sieci”, nr 41/2023 z 8.10.2023, umieszczone też na stronach internetowych Narodowego Banku Polskiego, w których Glapiński systematycznie chwalił politykę prowadzoną przez Prawo i Sprawiedliwość i ostro krytykował politykę prowadzoną przez przeciwników tej partii. Obok kwestii finansowych i gospodarczych, wypowiedzi Glapińskiego obejmują kwestię ewentualnych reform traktatów unijnych, plany obronne państwa, stosunek do migrantów na granicy z Białorusią.

Zob. rozdz. 4.9 uzasadnienia (str. 42 poniżej) i załączniki 22 i 30.2, punkt 8.1, str. 59 oraz 23.

Wartość korzyści: 133 049 zł

- 8 **Sprawozdania z konwencji w TVP:** TVP Info nadawała bardzo obszerne sprawozdania z konwencji wyborczych Komitetu, w tym transmisje konwencji na żywo, natomiast poglądy innych sił politycznych oraz organizowane przez nie wydarzenia były relacjonowane w stopniu minimalnym albo wcale, wyemitowano natomiast całą serię materiałów dyskredytujących inne siły polityczne (nierzadko prześmiewczych).

W szczególności:

8.1 W dniu 2.09.2023 miały miejsce

- Konwencja wyborcza Trzeciej Drogi, Katowice, Centrum Kongresowe, 11:00,
- Inauguracja Kampanii Lewicy, Łódź, Hala Expo, 12:00,
- Otwarte spotkanie z premierem Mateuszem Morawieckim, Katowice, Muzeum Śląskie, 17:00.

W TVP Info nie było praktycznie żadnych sprawozdań z konwencji Trzeciej Drogi ani z inauguracji kampanii Lewicy. Była natomiast od godz. 17:17 do 17:59 transmisja na żywo w TVP Info ze spotkania z Mateuszem Morawieckim (**42 minuty**). Transmisja poprzedzona napisem „PILNE”.

8.2 W dniu 9.09.2023 miały miejsce

- Kongres Trzeciej Drogi, Warszawa, 10:00,
- Konwencja Lewicy, Poznań, 11:00,
- Kongres programowy Koalicji Obywatelskiej, Tarnów, 12:00,
- Konferencja programowa Prawa i Sprawiedliwości, Końskie, 12:00.

W TVP Info nie było praktycznie żadnych sprawozdań ze spotkań Trzeciej Drogi, Lewicy ani Koalicji Obywatelskiej, natomiast w związku z konwencją Prawa i Sprawiedliwości w Końskich, w TVP Info:

- Przed konwencją, o różnych porach w godzinach 10:35 do 12:06 wyemitowano łącznie **35 minut** programów zapowiadających konwencję, przekazujących i omawiających treści programowe Komitetu;
- Konwencja była transmitowana na żywo od godz. 12:06 od 14:25 (**139 minut czyli 2h 19min**);

- Po konwencji, o różnych porach od godz. 14:25 do godz. 23:10 łącznie przez **164 minut czyli 2h 44min** jej treści były powtarzane, propagowane i omawiane, prowadzono rozmowy z jej uczestnikami.

Tej samej konwencji poświęcono co najmniej 7 minut w TVP1 (pierwszy materiał „Wiadomości” 19:30) i co najmniej 4 minuty w TVP2 (pierwszy materiał „Panoramy” 18:00) – Obserwatorium Wyborcze nie prowadziło systematycznej obserwacji TVP1 ani TVP2 tego dnia.

Podczas tego ogromnego czasu antenowego poświęconego konwencji (**łącznie 338 minut czyli 5h 38min** w samej tylko TVP Info) w ogóle nie omawiano planów politycznych ówczesnej opozycji ani nie krytykowano treści programowych pochodzących z konwencji czy, szerzej, od Komitetu i jego polityków.

Szczegóły: rozdział 4.10.1 uzasadnienia, str. 46 poniżej.

8.3 W dniu 23.09.2023 miały miejsce

- Konwencja wyborcza Trzeciej Drogi (ogólnopolska), Kielce, godz 10:00
- Konwencja wyborcza Konfederacji (ogólnopolska), Katowice, godz 13:00
- regionalna konwencja wyborcza PiS, Gorzów Wielkopolski, 14:00
- regionalna konwencja wyborcza PiS, Szczecin, 16:30

W TVP Info nie było praktycznie żadnych sprawozdań z konwencji Trzeciej Drogi and Konfederacji, natomiast obie konwencje Prawa i Sprawiedliwości były relacjonowane na żywo pomimo ich niższej rangi. Informacje o tych konwencjach i inne materiały propagujące Komitet i jego kandydatów zajęły w sumie w TVP Info czas antenowy wynoszący co najmniej **234 minuty (3h 54 min)** (nie są tu wliczane audycje o charakterze prześmiewczym piętnujące opozycją ani audycje, których charakter propagandowy nie jest całkowicie jednoznaczny). Tu również nie omawiano planów politycznych ówczesnej opozycji ani nie krytykowano treści programowych pochodzących z konwencji czy, szerzej, od Komitetu i jego polityków.

Szczegóły: rozdział 4.10.2 uzasadnienia, str. 48 poniżej.

Wartość korzyści: przekazy w TVP Info odpowiadające punktom 8.1-8.3: łącznie 848 minut (10h 14 min); wartość jednej minuty, to 910,20 zł. Łączna wartość wszystkich przekazów w TVP Info (wartość korzyści dla Komitetu): 558 863 zł (zasady, zgodnie z którymi wyliczono wartość przekazów, wyjaśnione są w rozdz. 3 uzasadnienia, str. 27).

9 **Inne materiały nadawców publicznych:** Inne, bardzo liczne materiały nadawców publicznych promujące Komitet i jego kandydatów. Oto kilka przykładów.

9.1 Polskie Radio Kielce, 13.08.2023, program informacyjny godz. 13:00 zawierał zapowiedź o treści:

„Premier Mateusz Morawiecki ogłosił trzecie pytanie referendalne. Poseł Krzysztof Lipiec liczy na silny głos Polaków.”

oraz materiał zawierający treść pytania referendalnego, a następnie słowa

„to trzecie z pytań referendalnych ogłoszonych przez Prawo i Sprawiedliwość [...] w ocenie posła Krzysztofa Lipca, pełnomocnika

kieleckiego okręgu Prawa i Sprawiedliwości, nielegalna migracja jest poważnym zagrożeniem nie tylko dla Polski, ale i całej Europy”

i dalej (ciągle w ramach wiadomości w programie informacyjnym) wypowiedź Krzysztofa Lipca:

„gdyby nie zwycięstwo Prawa i Sprawiedliwości w wyborach w 2015 roku, to Polska zgodziłaby się na mechanizm przymusowej relokacji nielegalnych emigrantów. Taki był plan Platformy Obywatelskiej, tak wypowiadali się politycy tej partii, m.in. Ewa Kopacz. Donald Tusk straszył Polskę karami za twardą postawę blokującą relokację nielegalnych emigrantów.”

Potem słowa dziennikarki:

„Świętokrzyski parlamentarzysta podkreśla, że udział w referendum jak największej liczby obywateli jest niezwykle ważny”.

(czas zapowiedzi: 7s; czas informacji: 1min 6s)

- 10 **Pikniki mundurowe „Z nami bezpiecznie”**: W odpowiedzi na zapytanie poselskie Michała Kobosko, podsekretarz stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Maria Ejchart pisze (zał. 20) o działaniach promocyjnych Służby Więziennej: „ich koncentracja wystąpiła w III kwartale, a więc w okresie poprzedzającym wybory parlamentarne, szczególnie w okręgach wyborczych członków byłego kierownictwa Ministerstwa Sprawiedliwości.” Następnie sekretarz stanu Ejchart podaje cały szereg szczegółów wskazujących na to, że pikniki „z nami bezpiecznie” były elementem kampanii wyborczej niektórych kandydatów Komitetu.

W tej sytuacji kwestia, w jakim zakresie pikniki „z nami bezpiecznie” i inne działania promocyjne Ministerstwa Sprawiedliwości stanowiły korzyść majątkową dla Komitetu, wymaga zbadania.

Ekspertyzy i opinie, które należy zlecić

Wnoszę o to, aby, działając na podstawie art. 144 § 4 k.wyb., Państwowa Komisja Wyborcza zleciła medioznawcom, znawcom rynku reklamowego i osobom biegłym w statystyce następujące ekspertyzy i opinie.

1. Oszacowanie wartości przekazów propagandowych w mediach publicznych, o których mowa powyżej (takie oszacowanie podane jest powyżej, jednak ze względu na to, jak poważne kontrowersje mogą się pojawić, dodatkowe oszacowanie wykonane przez ekspertów będzie użyteczne).
2. Oszacowanie liczby i łącznego czasu trwania przekazów propagandowych wyemitowanych przez nadawców publicznych, których emisja nie wchodzi w zakres misji publicznej tych nadawców i które stanowią korzyść dla Komitetu.

Takie oszacowanie może być oparte na zapisach programów nadawców publicznych, którymi dysponuje Obserwatorium Wyborcze (projekt Smoki opisany poniżej, rozdział 5.1, str. 52).

Pytania, które należy zadać organom administracji publicznej

Wnoszę o to, aby, działając na podstawie art. 144 § 5 k.wyb., Państwowa Komisja Wyborcza zażądała od organów administracji pomocy w następujących sprawach:

- 1 Co do pikników 800+, wnoszę o to, aby PKW zadała Ministerstwu Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej następujące pytania:
 - 1.1 Czy pikniki 800+ miały faktycznie, w całości lub w części, charakter wieców wyborczych?
 - 1.2 Czy była analizowana celowość zorganizowania tych pikników? Jeśli tak, to proszę o przekazanie tych analiz.
 - 1.3 Czy pikniki i materiały, które je promowały, zawierały treści w języku ukraińskim lub treści w szczególności skierowane do obywateli Ukrainy (np. informację, że obywatele Ukrainy mogą być objęci programem "Rodzina 800+")?
 - 1.4 Kto był inicjatorem tych pikników? W szczególności: czy inicjatywa ich zorganizowania pochodzi z ministerstwa, czy spoza ministerstwa?
 - 1.5 Czy była prowadzona korespondencja lub rozmowy w sprawie pikników z posłami na Sejm spoza ministerstwa lub z władzami partii politycznych, komitetów wyborczych? Jeśli tak: z kim się kontaktowano, jakie treści i informacje przekazano podczas tych kontaktów?
 - 1.6 Czy podobne pikniki były lub są organizowane w innych okresach, poza okresami wyborczymi?
 - 1.7 Jakie pikniki „Rodzina 800+“ (lub ewentualnie inne pikniki promujące program 800+) odbyły się w roku 2023? Proszę o podanie pełnej listy pikników, które odbyły się w okresie od 10 sierpnia do 15 października włącznie (komitet wyborczy Prawo i Sprawiedliwość powstał 10 sierpnia), a dla każdego z tych pikników: daty, miejscowości, listy osób, które przemawiały ze sceny, listy zaproszonych gości oraz informacji, kto współorganizował i kto współfinansował piknik.
 - 1.8 Jaki był koszt tych pikników poniesiony z budżetu ministerstwa? Proszę o podanie całkowitego kosztu pikników, kosztu pikników, które odbyły się w okresie od 10 sierpnia do 15 października włącznie, kosztu każdego z pikników w tym okresie. Proszę, aby wysokość wydatków, która zostanie wskazana w odpowiedzi na niniejsze pytanie, obejmowała wydatki na promocję poszczególnych pikników (w szczególności: plakaty, posty w mediach społecznościowych, reklamy w mediach).
 - 1.9 Proszę o wskazanie przepisów ustawy budżetowej (w tym jej załączników) lub stosownie do okoliczności innych przepisów prawa, które zezwalały na poczynienie tych wydatków.
- 2 Wnoszę o to, aby PKW zwróciła się do Komendanta Głównego Policji w sprawie niewpuszczenia Arkadiusza Szczurka, Stanisławy Skłodowskiej, Jacka Wiśniewskiego i Tadeusza Szumowskiego na piknik 800+ w Tarczynie w dniu 7.08.2024 i zadała następujące pytania:
 - 2.1 Czy niewpuszczenie tych osób na piknik było zgodne z prawem?
 - 2.2 Jaka była podstawa prawna niewpuszczenia tych osób na piknik?

2.3 Na czyje polecenie i z czyjej inicjatywy działała policja nie wpuszczając tych osób na piknik?

2.4 Jaka była treść wydanych w tej sprawie wystąpień, poleceń i rozkazów?

- 3 Wnoszę o to, aby PKW zwróciła się do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku z pytaniem, czy pisma zawarte w załącznikach 8, 9 i 10 pochodzą z tej instytucji, kto jest autorem tych pism i kiedy pisma te zostały sporządzone.
- 4 Wnoszę o to, aby PKW zwróciła się do Narodowego Banku Polskiego z pytaniami o następujących pracowników NBP

4.1 Anna Plakwicz,

4.2 Artur Soboń,

4.3 Damian Diaz,

4.4 Marcin Sławecki,

4.5 Adrianna Całus-Polak,

4.6 Natalia Grządziel,

4.7 Piotr Rycerski,

4.8 Paweł Gajewski,

4.9 Paweł Rybicki,

4.10 Anna Kasprzyszak,

4.11 Izabela Zdzikot,

4.12 Anna Kaczmarska,

4.13 Roman Kroner,

4.14 Piotr Trybek,

4.15 Jolanta Lewandowska,

4.16 Dawid Dziama,

4.17 Błażej Poboży,

4.18 Wojciech Andrusiewicz.

Wnoszę o zadanie następujących pytań na temat każdego z tych pracowników NBP:

- Od kiedy i, ewentualnie, do kiedy pracownik jest (był) zatrudniony w NBP?
- Jakie stanowisko zajmuje?
- Jaki jest jego zakres obowiązków?
- Proszę o przekazanie CV, na podstawie którego pracownik został zatrudniony.
- Jakie są kompetencje pracownika, umożliwiające mu pracę na tym stanowisku, z tym zakresem obowiązków? Jakimi dokumentami NBP dysponuje na potwierdzenie tych kompetencji? Kompetencje mogą być potwierdzone na przykład dyplomami studiów wyższych, stopniem naukowym, publikacjami naukowymi, doświadczeniem zawodowym, wcześniejszymi osiągnięciami zawodowymi.

- 5 Wnoszę o to, aby PKW zwróciła się do Ministerstwa Obrony Narodowej z pytaniem o wycenę pikniku „Silna Biało-Czerwona” w dniu 13.08.2023 w Zawichoście oraz o wycenę ogółu pikników „Silna Biało-Czerwona” (zob. zał. 21: odmowa podania wyceny, pomimo zapytania poselskiego).

Legitymacja Obserwatorium Wyborczego do złożenia niniejszych zastrzeżeń

Statut Obserwatorium Wyborczego przewiduje działania związane z analizą finansowania kampanii wyborczych, a mianowicie zgodnie z § 6 pkt 4 Statutu, „Stowarzyszenie realizuje swoje cele przez [...] analizę finansowania kampanii wyborczych [...]” (statut: zał. 2).

W myśl § 5 Statutu Obserwatorium Wyborczego, cele Stowarzyszenia obejmują w szczególności troskę o demokrację, prawa obywatelskie i rozwój społeczeństwa obywatelskiego; prowadzenie działań wspomagających rozwój demokracji, w szczególności zmierzających do pełnego i skutecznego funkcjonowania demokratycznego państwa prawnego w Polsce; zwiększanie świadomości prawnej społeczeństwa, w szczególności w zakresie obrony przed niezgodnymi z prawem działaniami władz publicznych i funkcjonariuszy publicznych (odpis z KRS: zał 1; statut: zał 2). Piętnowanie przypadków nieprawidłowego finansowania kampanii wyborczej – a szczególnie finansowania kampanii z zasobów publicznych – oraz dążenie do tego, aby w takich przypadkach właściwe władze wyciągnęły konsekwencje prawne, służy realizacji celów statutowych Obserwatorium Wyborczego.

Uzasadnienie

1 Analiza prawna: przyjęcie korzyści niepieniężnej o charakterze propagandowym przez komitet wyborczy – kryteria

Niniejsze zastrzeżenia dotyczą przyjętych przez Komitet korzyści niepieniężnych o charakterze propagandowym, czyli korzyści polegających na tym, że podmiot inny niż komitet reklamuje lub popularyzuje Komitet, jego nazwę, jego logo, jego program wyborczy, jego kandydatów lub agituje na rzecz jego kandydatów.

Ten rozdział składa się z trzech części: przypomnienie przepisów kodeksu wyborczego (dalej: k.wyb.) i Konstytucji, które są tu kluczowe (podrozdział 1.1); przypomnienie tez, które zostały sformułowane w sprawie sprawozdania finansowego partii Polska 2050 Szymona Hołowni za rok 2021 (podrozdział 1.2); wreszcie kryteria, według których można ocenić, czy w określonym stanie faktycznym doszło do przyjęcia przez komitet wyborczy korzyści niepieniężnej o charakterze propagandowym (podrozdział 1.3 ; te kryteria są oparte o przepisy i tezy przytoczone w podrozdziałach 1.1 i 1.2).

1.1 Przepisy kodeksu wyborczego kluczowe dla niniejszej sprawy

W myśl art. 84 § 1 k.wyb.:

[...] Komitety wyborcze [...] prowadzą na zasadzie wyłączności kampanię wyborczą na rzecz kandydatów.

Art. 132 § 5 k.wyb. stanowi:

Komitetom wyborczym nie wolno przyjmować korzyści majątkowych o charakterze niepieniężnym, z wyjątkiem:

- 1) nieodpłatnego rozpowszechniania plakatów i ulotek wyborczych przez osoby fizyczne;*
- 2) pomocy w pracach biurowych udzielanej przez osoby fizyczne;*
- 3) wykorzystania przedmiotów i urządzeń, w tym pojazdów mechanicznych, udostępnianych nieodpłatnie przez osoby fizyczne;*
- 4) nieodpłatnego udostępniania miejsc do ekspozycji materiałów wyborczych przez osoby fizyczne nieprowadzące działalności gospodarczej w zakresie reklamy.*

Art. 11 ust. 2 Konstytucji stanowi:

Finansowanie partii politycznych jest jawne.

Art. 125 k.wyb. stanowi:

Finansowanie kampanii wyborczej jest jawne.

1.2 Sprawa sprawozdania finansowego partii Polska 2050 Szymona Hołowni za rok 2021

Uchwałą nr 157/2022 (dalej: Uchwała), PKW odrzuciła sprawozdanie finansowe partii Polska 2050 Szymona Hołowni (dalej: P12050) za rok 2021 ze względu na przyjmowanie przez tę partię korzyści niepieniężnych. Korzyści te miały charakter propagandowy. Postanowieniem w sprawie I NSW 2/23 (dalej: Postanowienie), Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego (dalej: IKNiSP) oddaliła skargę P12050 na tę uchwałę.

Podstawą prawną Uchwały jest art. 25 ust. 1 i 4a ustawy o partiach politycznych. Ustępy te brzmią:

1. Partii politycznej mogą być przekazywane środki finansowe jedynie przez obywateli polskich mających stałe miejsce zamieszkania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, z zastrzeżeniem przepisów art. 24 ust. 4 i 7, art. 28 ust. 1 oraz przepisów ustaw dotyczących wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej oraz wyborów do Parlamentu Europejskiego w zakresie dotacji podmiotowej.

[...]

4a. Przepisy ust. 1 i 4 stosuje się odpowiednio do wartości niepieniężnych.

Wydając tę uchwałę, PKW oparła się też na art. 11 ust. 2 Konstytucji (przytoczony powyżej) oraz na art. 23a ustawy o partiach politycznych, który stanowi:

Źródła finansowania partii politycznych są jawne.

Postanowienie opiera się na tych samych przepisach prawa.

1.2.1 Uchwała nr 157/2022 PKW

Pełny tytuł uchwały: *Uchwała nr 157/2022 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 19 grudnia 2022 r. w sprawie sprawozdania partii politycznej Polska 2050 Szymona Hołowni o źródłach pozyskania środków finansowych w 2021 r.*

Uchwała stwierdza, że PI2050 podejmowała działania niezgodne z prawem, według uchwały³:

*Polegały one na **przyjmowaniu korzyści majątkowych od Stowarzyszenia Polska 2050 oraz od Instytutu Strategie 2050 w postaci (1) promowania działalności Partii, które niewątpliwie mają swoją wartość. Działania te polegały między innymi na (2) promowaniu nazwy Partii przez wskazane wyżej podmioty, a także na (3) promowaniu logo Partii, chociażby przez to, że oba te podmioty, jak i Partia Polska 2050 Szymona Hołowni, korzystały w 2021 r., jeśli nie z tożsamyh, to z pewnością z trudnych do odróżnienia, a dla postronnego odbiorcy nieróżniących się od siebie symboli, loga oraz materiałów zawierających te oznaczenia. (4) Działalność ta sugerowała, że jest ona podejmowana przez partię Polska 2050, a zatem bez wątplenia (5) wpływała na budowanie wizerunku i upowszechnianie informacji o działalności właśnie Partii.***

[...]

(6) Skoro wszystkie działania [...] były działaniami Stowarzyszenia i Fundacji, a bezwzględnie w ich trakcie w różnych formach, promowana była Partia Polska 2050 Szymona Hołowni, to oznacza, że Partia przyjęła od tych podmiotów korzyści majątkowe o charakterze niepieniężnym.

[...]

[...] jawność finansowania partii politycznych jest elementem prawidłowego funkcjonowania ustroju demokratycznego (postanowienie SN z dnia 4 sierpnia 2006 r., III SW 11/06), znajdującym swe umocowanie w art. 11 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. (7) Jawność ta nie powinna ograniczać się wyłącznie do przedkładania sprawozdań finansowych partii politycznych do badania właściwym do tego organom, ale powinna umożliwiać zapoznanie się z gospodarką finansową prowadzoną przez partie każdemu zainteresowanemu [...]. (8) Z konstytucyjnej zasady jawności finansowania partii politycznych, która znajduje swoje częściowe powtórzenie w art. 23a ustawy o partiach politycznych, wynika zatem zakaz utajniania finansów partyjnych oraz odpowiadający mu nakaz ujawniania informacji finansowych o działalności partii [...]

(9) Zaakceptowanie sytuacji, w której partia polityczna wykazując w sprawozdaniu, że w danym okresie nie pozyskała i nie wydatkowała żadnych środków, a jednocześnie prowadzone były na jej rzecz działania promocyjne, propagujące jej nazwę, jej członków, program czy założenia przez inne podmioty [...] oznaczałoby, że w gruncie rzeczy Partia może bez ograniczeń pozyskiwać środki od różnego rodzaju podmiotów, polegające nie tylko na promocji jej działalności czy programu, pod szyldem działalności danego stowarzyszenia czy fundacji, ale także na pokrywaniu przez nie kosztów transportu członków partii politycznych będących jednocześnie członkami tych organizacji lub tylko osobami wspierającymi ich działalność, kosztów noclegów, wykorzystywanych przez nie urządzeń itp. [...]

(10) Kontrola finansowania polityki jest natomiast niezbędna dla zapewnienia realnego przestrzegania zasady pluralizmu politycznego.

³ W tym i kolejnych cytatach pogrubienia i numeracja pochodzą od Obserwatorium Wyborczego; pogrubione są fragmenty, które stanowią tezy lub fragmenty tez użyteczne dla niniejszej sprawy. Poza tym fragmenty tekstu przytoczone są dosłownie.

1.2.2 Postanowienie IKNiSP, sygn. akt I NSW 2/23

Tytułowe postanowienie z dnia 21 lutego 2023 r. oddała skargę PL2050 na Uchwałę i zawiera następujące stwierdzenia i tezy:

Swoiste ograniczenie działalności partii politycznych, bezpośrednio powiązane ze wskazanym w poprzednim punkcie ich znaczeniem i rolą w systemie demokratycznego państwa prawnego, stanowi konstytucyjna zasada jawności finansowania partii politycznych, z którą korespondują przepisy ustawy o partiach politycznych, a także Kodeksu wyborczego. Celem tej zasady jest zapewnienie przejrzystości i jasności dokonywanych przez partie polityczne operacji finansowych. Nie ulega bowiem wątpliwości, że (11) jawność finansowania polityki bezpośrednio przekłada się na realizację standardów demokratycznego państwa prawnego, w szczególności wolności i transparentności działań politycznych, a także posługiwania się przez partie polityczne wyłącznie demokratycznymi metodami wpływania na kształtowanie polityki państwa lub sprawowanie władzy publicznej. (12) W konsekwencji wskazana zasada umożliwia walkę z korupcją polityczną, stanowiącą bezpośrednie zagrożenie dla wartości, na których wzniesione zostało i których ochronie służyć ma demokratyczne państwo prawa.

[...]

[...] (13) jedyną i bezpośrednią przyczyną odrzucenia przez Komisję sprawozdania Skarżącej było przyjęcie wartości niepieniężnych z niedozwolonych źródeł. Jednoznacznie świadczą o tym następujące wyrażenia: „żadne (...) utrudnienia nie mogą stanowić uzasadnienia dla jej niezgodnego z prawem działania, także w zakresie pozyskiwania środków. Partia Polska 2050 Szymona Hołowni w okresie sprawozdawczym działania takie podejmowała. Polegały one na przyjmowaniu korzyści majątkowych od Stowarzyszenia Polska 2050 oraz od Instytutu Strategie 2050 w postaci promowania działalności partii (...). Skoro, jak twierdzi w swoich wyjaśnieniach Partia, wszystkie działania (...) były działaniami Stowarzyszenia i Fundacji (...), to oznacza, że Partia przyjęła od tych podmiotów korzyści majątkowe o charakterze niepieniężnym.

[...]

(14) Czynnikiem wzmacniającym wzajemne zależności i przekładającym się na odbiór wskazanych podmiotów w związku z działaniami wspólnie podejmowanymi, są związki personalne zachodzące pomiędzy nimi. [tu następuje wyliczenie całego szeregu powiązań personalnych pomiędzy partią Polska 2050 Szymona Hołowni a stowarzyszeniem Polska 2050 i Fundacją Polska od Nowa]

1.2.3 Zdania odrębne do postanowienia IKNiSP, sygn. akt I NSW 2/23

Zdania odrębne zawierają następujące stwierdzenia i tezy:

Adam Redzik:

[...] Błędne, a co najmniej wątpliwe, jest przyjęcie przez PKW i Sąd Najwyższy, że doszło do przyjęcia przez partię "wartości niepieniężnych" w rozumieniu art. 25 ust. 4a ustawy o partiach politycznych od wskazanych podmiotów (Fundacji Polska od Nowa z działającym w jej ramach Instytutem Strategie 2050, Stowarzyszenia Polska 2050, Koła Parlamentarnego Polska 2050, oraz członków i

współpracowników tych organizacji). Wskazane podmioty działały zanim powstała partia polityczna. W konkretnej sytuacji stanowiły one etap budowy ruchu społeczno-politycznego, który doprowadził do powstania partii. **(15) Cele ich działalności i cele działalności partii były w znacznej mierze tożsame. Można mieć więc uzasadnione wątpliwości, czy ich działania zbieżne z celami przyszłej partii politycznej (czy też partii politycznej, której działalność została faktycznie zawieszona z uwagi na nieprawomocność postanowienia sądu w przedmiocie wpisu do ewidencji partii politycznych) są działaniami na rzecz wskazanych organizacji czy też na rzecz partii. Nie zgadzam się z argumentacją przedstawioną w uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego, że jednoznaczne zakwalifikowanie przez PKW działań wskazanych organizacji i ich członków jako "wartości niepieniężnych" przekazanych partii politycznej nie narusza wolności zrzeszania się.**

Nie ma wątpliwości, że regulacje o finansowaniu partii politycznych muszą być klarowne i rygorystyczne. Cel art. 25 ustawy o partiach politycznych jest zrozumiały i ogniskuje się na przeciwdziałaniu możliwym niepożądanym oddziaływaniom na partie polityczne przez podmioty zewnętrzne. Jednakże **(16) zbyt daleko idąca wykładnia art. 25 ust. 4a w zw. z art. 25 ust. 1 w zw. z art. 38a ust. 1 pkt 7 ustawy o partiach politycznych, wobec niedookreśloności terminu "wartości niepieniężne", może w konkretnych przypadkach prowadzić do sytuacji niebezpiecznych dla funkcjonowania partii politycznych. (17) Można sobie wyobrazić, że za "wartości niepieniężne" zostanie uznane promowanie partii X w lokalnym lub krajowym medium lub też wspieranie jej przez lokalną organizację społeczną (nawet bez wiedzy partii X, a tym bardziej bez oświadczenia partii o przyjęciu owych wartości) i z tego powodu dojdzie do odrzucenia sprawozdania partii politycznej X z uwagi na niewykazanie w sprawozdaniu owych wartości, a tym samym naruszenie tych samych przepisów, co w niniejszej sprawie.**

Paweł Księżak:

[...] Partia nie otworzyła rachunku bankowego, nie przyjmowała członków, nie zbierała składek i nie przyjmowała innych korzyści, nie prowadziła żadnej działalności. Działalność taką prowadziły natomiast inne podmioty, tj. stowarzyszenie, fundacja i koło parlamentarne, których powiązania personalne z partią są bezsporne. Zarówno PKW, jak i Sąd Najwyższy przyjęły, że działania takich podmiotów stanowią świadczenie korzyści majątkowych (niepieniężnych) na rzecz partii. Pogląd ten jest w mojej ocenie błędny, bowiem odrywa się od przedstawionego kontekstu i specyfiki konkretnych okoliczności sprawy. Skoro partia zawiesiła działalność, co było uzasadnione niepewnością co do jej dalszego trwania, nie sposób przyjąć, że przyjmowała jakiegokolwiek korzyści. **(18) "Przyjęcie" korzyści musiałyby mieć postać jakiegoś świadomego, celowego działania partii, która - jak już wskazałem - nie działała. Skoro partia nie prowadziła żadnej działalności (m.in. nie składała żadnych oświadczeń woli), to nie mogła zarazem "przyjmować" korzyści, zwłaszcza że korzyści te miały nieokreślony charakter. Przyjmowanie korzyści polegać miało na tym, że inne podmioty promowały partię, przy czym samo promowanie polegało też na działaniu w istocie pośrednim - chodziło bowiem raczej o promowanie tych samych osób, tego samego programu i znaków identyfikujących (z nazwiskiem lidera na czele). Z jednej strony można rzeczywiście zasadnie podnosić, że dopuszczenie do takiej sytuacji doprowadziłoby do oczywistego umożliwienia obchodzenia prawa, poprzez**

prorowadzenie działalności politycznej poza rygorami finansowymi określ onymi w ustawie o partiach politycznych. Z drugiej jednak należy mieć na względzie specyfikę konkretnej sytuacji, w której partia znajdowała się w fazie faktycznego zawieszenia w związku z problemami rejestracyjnymi. Ten wyjątkowy kontekst winien rzutować na rozstrzygnięcie.

Ponadto, (19) wymagałoby bliższego wyjaśnienia, jaki mechanizm prawny powoduje, że działanie określonego podmiotu (fundacji, stowarzyszenia) czy osób fizycznych (np. posłów) jest przypisywane na rachunek partii politycznej jako przyjęcie przez nią korzyści majątkowej. Nie znajduję jasnego wyjaśnienia, dlaczego np. zorganizowanie określonego wydarzenia przez fundację stanowi przysporzenie korzyści majątkowej partii a nie stanowi równocześnie przysporzenia majątkowego na rzecz stowarzyszenia (i vice versa). (20) Nie jest dla mnie jasne, w jaki sposób partia, która przecież korzyści takich przyjmować nie może, ma zabronić działania innych podmiotów, które chciałyby takiej promocji dokonać. (21) Sąd Najwyższy uznał za niezasadny zarzut skarżącego odnoszący się do naruszenia praw stowarzyszenia i fundacji, bowiem - zdaniem Sądu - w żadnym zakresie podmioty te nie zostały w swej działalności ograniczone. Trudno jednak to stanowisko podzielić. Wprawdzie podmioty te mogą dowolnie działać, ale zarazem ich działanie staje się przysporzeniem majątkowym na rzecz partii, która uzyskuje w ten sposób niedozwoloną korzyść. Ocena tego zachowania dokonuje się zatem od strony partii, ale przecież nie pozostaje bez wpływu na sytuację prawną tamtych podmiotów. (22) Skoro doszło do przysporzenia korzyści to również stowarzyszenia i fundacja powinny wykazać tego rodzaju świadczenia w swoich sprawozdaniach i odpowiednio rozliczyć.

Uważam, że (23) stanowisko Sądu Najwyższego oparte jest na niekorzystnej, rozszerzającej interpretacji pojęcia przyjmowania korzyści majątkowej, bez należytego wyjaśnienia mechanizmów, które pozwalają na taka kwalifikację działań różnych podmiotów i bez prawidłowego odniesienia tych konstrukcji do sytuacji, w której partia zaprzestała działalności ze względu na niepewność odnoszącą się do jej statusu prawnego.

1.3 Podsumowanie: kryteria sformułowane na podstawie przytoczonych przepisów prawa i dokumentów

1.3.1 Podstawy, na których oparte są poniższe kryteria

Analogia między art. 25 ust. 1 i 4a ustawy o partiach politycznych, na podstawie których wydano Uchwałę i Postanowienie, a art. 132 § 5 k.wyb., który ma zastosowanie w niniejszej sprawie, powoduje, że tezy zawarte w Uchwale, w Postanowieniu i w zdaniach odrębnych do Postanowienia, są przydatne w niniejszej sprawie.

Dodatkowo, Uchwała i Postanowienie opierają się na zasadzie jawności finansowania partii politycznych, zapisanej w art. 11 ust. 2 Konstytucji i w art. 23a ustawy o partiach politycznych. Ten ostatni przepis jest w pełni analogiczny do art. 125 k.wyb., który dotyczy komitetów wyborczych i ma zastosowanie w niniejszej sprawie. Art. 11 ust. 2 Konstytucji, czytany dosłownie, dotyczy tylko partii politycznych, jednak komitet wyborczy partii politycznej jest emanacją partii politycznej zdefiniowaną w ustawie zwykłej, nieznaną Konstytucji, za pośrednictwem której partia realizuje swoją kluczową funkcję, jaką jest zgłaszanie i popieranie kandydatów w wyborach. Art. 11 ust. 2 Konstytucji należy więc rozumieć jak przewidujący

jawność finansowania nie tylko partii politycznych, ale również komitetów wyborczych partii politycznych. Komitet wyborczy będący przedmiotem niniejszych zastrzeżeń jest komitetem wyborczym partii politycznej.

Z tych względów tezy Uchwały i Postanowienia, które opierają się na zasadzie jawności finansowania partii politycznych, również są przydatne w niniejszej sprawie.

Art. 84 § 1 k.wyb. definiuje kluczowy cel działania komitetu wyborczego, jakim jest prowadzenie na zasadzie wyłączności kampanii wyborczej na rzecz kandydatów. Ten przepis oznacza, że wszelkie działania propagandowe prowadzone w związku z kampanią wyborczą na rzecz kandydatów danego komitetu wyborczego są działaniami na rzecz realizacji kluczowego celu, dla którego komitet wyborczy został powołany, wyręczają komitet w działaniach, które ten powinien prowadzić na zasadzie wyłączności. Są więc działaniami na rzecz komitetu.

Biorąc pod uwagę art. 84 § 1 k.wyb., Uchwałę, Postanowienie i zdania odrębne do postanowienia, można sformułować kluczową zasadę i kryteria, które znajdują się w następnym podrozdziale.

1.3.2 Treść kryteriów

Oto kryteria, na podstawie których można ocenić, czy w danym stanie faktycznym doszło do przyjęcia korzyści niemajątkowej o charakterze propagandowym przez komitet wyborczy partii politycznej. Kryteria te sformułowane są w sposób jak najostrożniejszy (tzn. jak najbardziej wąski czy prowolnościowy): przyjmujemy, że dochodzi do przyjęcia korzyści tylko wtedy, gdy wynika to jednoznacznie z obowiązujących przepisów, Uchwały, Postanowienia i zdań odrębnych. Gdyby opierać się wprost na Uchwale i Postanowieniu, bez brania pod uwagę zdań odrębnych i kontrowersji, które są w nich ujawnione, to kryteria byłyby mniej restrykcyjne (łatwiejsze do spełnienia – szersza kategoria stanów faktycznych mogłaby być uznana za przyjęcie korzyści majątkowej).

Poniższe kryteria A, B i C należy stosować łącznie: dochodzi do przyjęcia korzyści niepieniężnej o charakterze propagandowym, gdy wszystkie trzy są spełnione. Kryteria zapisane są czcionką pogrubioną, komentarze i wyjaśnienia – zwykłą.

A. Podmiot inny niż dany komitet

- A.1. prowadzi kampanię wyborczą na rzecz kandydatów komitetu lub**
- A.2. propaguje nazwę, logo, członków, kandydatów, program czy założenia komitetu lub**
- A.3. wpływa na budowanie wizerunku i upowszechnianie informacji o kandydatach komitetu lub**
- A.4. wpływa na budowanie wizerunku i upowszechnianie informacji o działalności komitetu lub jego macierzystej partii.**

Powyższe kryterium oparte jest na art. 84 § 1 k.wyb., na fragmentach (2), (3), (9), (5), (1) i uchwały oraz na fragmencie (13) postanowienia.

B. Podmiot prowadzący działania, o których mowa w kryterium A, nie jest uprawniony do ich prowadzenia.

Powyższe kryterium nie wynika z Uchwały ani z Postanowienia. Wręcz przeciwnie: dokumenty te stwierdzają przyjęcie korzyści propagandowych, które były bezpośrednim skutkiem prowadzenia przez stowarzyszenie Polska 2050 i fundację Polska od Nowa ich zwykłej publicznej działalności, w domniemaniu zgodnej z prawem.

Odmienne stanowisko zawarte jest w zdaniach odrębnych. Adam Redzik stwierdza (fragment 15), że cele działalności fundacji i stowarzyszenia były w znacznej mierze tożsame z celami PI2050, i na tej podstawie widzi uzasadnione wątpliwości, czy rzeczywiście działania tych organizacji zbieżne z celami partii politycznej są działaniami na rzecz partii. Paweł Księżak wskazuje (fragment 21), że uznawanie zgodnej z prawem działalności stowarzyszenia i fundacji za udzielanie korzyści niepieniężnej partii narusza prawa tych organizacji, gdyż: „Wprawdzie podmioty te mogą dowolnie działać, ale zarazem ich działanie staje się przysporzeniem majątkowym na rzecz partii, która uzyskuje w ten sposób niedozwoloną korzyść. Ocena tego zachowania dokonuje się zatem od strony partii, ale przecież nie pozostaje bez wpływu na sytuację prawną tamtych podmiotów.”

Ze stanowisk zawartych w zdaniach odrębnych wynika, że uznanie działania, które dany podmiot może prowadzić zgodnie z prawem, za udzielenie korzyści komitetowi wyborczemu, może ewentualnie budzić wątpliwości. Kryterium B sformułowane jest tak, aby uniknąć tych wątpliwości i jest wyrazem ostrożności wykraczającej poza to, co wynika z Uchwały i z Postanowienia.

C. Faktyczne zachowania komitetu wyborczego lub osób z nim związanych, w szczególności

C.1. pełnomocnika finansowego,

C.2. pełnomocnika wyborczego,

C.3. osób upoważnionych przez pełnomocnika wyborczego lub pełnomocnika finansowego do działania w imieniu komitetu wyborczego,

C.4. członków komitetu wyborczego,

C.5. kandydatów komitetu wyborczego,

C.6. działaczy politycznych zazwyczaj zaangażowanych w działania komitetu wyborczego lub jego macierzystej partii, w szczególności zaangażowanych w imieniu komitetu w kampanię wyborczą

wskazują na to, że komitet współpracuje z działaniami, o których mowa w warunku A, korzysta z nich lub aprobuje je, przy czym

C.7. musi być niedwuznaczne, że osoby wymienione w punktach C.1-C.6 działają na rzecz komitetu wyborczego lub prowadzonej przez niego kampanii wyborczej.

Powyższe kryterium dotyczy oceny, czy komitet wyborczy przyjął daną korzyść, co należy odróżnić od sytuacji, w której korzyść ma miejsce bez akceptacji komitetu (być może nawet wbrew jego woli).

Uchwała i Postanowienie nie wyjaśniają jasno, dlaczego należy uznać, iż PI2050 przyjęła korzyści o charakterze propagandowym: pewne fakty są stwierdzone (związki personalne między PI2050 a organizacjami, które udzieliły tej partii korzyści propagandowych, podobieństwo nazw, podobieństwo logotypów), ale rozumowanie łączące te fakty ze stwierdzeniem, że korzyści zostały przyjęte, nie zostało sformułowane. Innymi słowy, w Uchwale ani w Postanowieniu nie sformułowano kryterium, według którego należy oceniać, czy korzyść niepieniężna została przyjęta. Ten brak został odnotowany w zdaniu odrębnym Pawła Księżaka (fragment 19, słowa „wymagałoby bliższego wyjaśnienia, jaki mechanizm prawny powoduje, że działanie określonego podmiotu (fundacji, stowarzyszenia) czy osób fizycznych (np. posłów) jest przypisywane na rachunek partii politycznej jako przyjęcie przez

nią korzyści majątkowej”; fragment 20, słowa „Nie jest dla mnie jasne, w jaki sposób partia, która przecież korzyści takich przyjmować nie może, ma zabronić działania innych podmiotów, które chciałyby takiej promocji dokonać”, fragment 23, słowa „stanowisko Sądu Najwyższego oparte jest na niekorzystnej, rozszerzającej interpretacji pojęcia przyjmowania korzyści majątkowej, bez należytego wyjaśnienia mechanizmów, które pozwalają na taką kwalifikację działań różnych podmiotów”).

Sformułowane w niniejszych zastrzeżeniach kryterium C opiera się na zdaniu odrębnym Pawła Księżaka, fragment 18, słowa „»Przyjęcie« korzyści musiałyby mieć postać jakiegoś świadomego, celowego działania partii”.

Czy można by kryterium C sformułować jeszcze ostrożniej i uznać, że przyjęcie korzyści niepieniężnej przez komitet wyborczy następuje tylko w przypadku wydania odpowiedniego oświadczenia woli przez osobę umocowaną do reprezentowania komitetu? (w tę stronę zdaje się zmierzać zdanie odrębne Adama Redzika, fragment 17, który krytykuje możliwość uznania, że korzyść niepieniężna została przyjęta „nawet bez wiedzy partii X, a tym bardziej bez oświadczenia partii o przyjęciu owych wartości”)? Otóż takiej możliwości nie ma, z trzech przyczyn.

Po pierwsze, przyjęcie korzyści niepieniężnej przez komitet wyborczy jest faktem, a nie czynnością prawną komitetu. Jedynie w przypadku czynności prawnej można by przyjąć, że skuteczność czynności zależy od właściwego umocowania osoby, która czynności dokonuje, i można by stosować przez analogię art. 103 i 104 kodeksu cywilnego. Tu natomiast najbliższa (choć bardzo niedoskonała) byłaby analogia z art. 430 kodeksu cywilnego, który brzmi: „Kto na własny rachunek powierza wykonanie czynności osobie, która przy wykonywaniu tej czynności podlega jego kierownictwu i ma obowiązek stosować się do jego wskazówek, ten jest odpowiedzialny za szkodę wyrządzoną z winy tej osoby przy wykonywaniu powierzonej jej czynności”.

Po drugie, ustawa nie reguluje sposobu, w jaki komitet wyborczy mógłby być reprezentowany w celu skutecznego przyjęcia korzyści niepieniężnej. Owszem, komitet ma dwóch pełnomocników (pełnomocnik wyborczy, pełnomocnik finansowy), ustawa uprawnia każdego z nich do określonych działań (np. do składania sprawozdania finansowego, do zgłaszania kandydatów), ale żaden z tych pełnomocników nie ma ani uprawnień do wykonywania wszelkich czynności, do wydawania wszelkich oświadczeń woli w imieniu komitetu wyborczego, ani, w szczególności, uprawnień do przyjmowania korzyści niepieniężnych (nieistnienie tego ostatniego uprawnienia jest logiczne, skoro przyjmowanie korzyści niepieniężnych jest zabronione).

Po trzecie, gdyby uznać, że przyjęcie korzyści niepieniężnych ma miejsce tylko w przypadku wydania odpowiedniego oświadczenia woli przez odpowiednio umocowaną osobę, to komitet wyborczy mógłby, unikając wydawania takich oświadczeń woli, z łatwością omijać przepisy i przyjmować korzyści bez konsekwencji. Taka interpretacja prawa w praktyce pozbawiłaby efektu 132 § 5 k.wyb. i z tego powodu jest nieprawidłowa. Taka interpretacja umożliwiłaby w praktyce niejawne finansowanie komitetów wyborczych, tymczasem, jak słusznie stwierdza postanowienie (fragment 11), „jawność finansowania polityki bezpośrednio przekłada się na realizację standardów demokratycznego państwa prawnego, w szczególności wolności i transparentności działań politycznych, a także posługiwanie się przez partie polityczne wyłącznie demokratycznymi metodami wpływania na kształtowanie polityki państwa lub sprawowanie władzy publicznej” (zobacz też fragmenty 7, 8, 9 i 10 Uchwały oraz fragment 12 postanowienia, które jasno i słusznie wskazują, że egzekwowanie zakazu przyjmowania

korzyści niepieniężnych jest niezbędne dla realizacji konstytucyjnej i ustawowej zasady jawności finansowania partii politycznych).

1.4 Powtórzenie kryteriów

Dla większej jasności, oto jeszcze raz kryteria, które zostały sformułowane i uzasadnione powyżej.

Dochodzi do przyjęcia przez komitet wyborczy korzyści niepieniężnej o charakterze propagandowym, gdy spełnione są łącznie trzy następujące kryteria:

A. Podmiot inny niż dany komitet

- A.1. prowadzi kampanię wyborczą na rzecz kandydatów komitetu lub
- A.2. propaguje nazwę, logo, członków, kandydatów, program czy założenia komitetu lub
- A.3. wpływa na budowanie wizerunku i upowszechnianie informacji o kandydatach komitetu lub
- A.4. wpływa na budowanie wizerunku i upowszechnianie informacji o działalności komitetu lub jego macierzystej partii lub
- A.5. promuje działalność komitetu.

B. Podmiot prowadzący działania, o których mowa w kryterium A, nie jest uprawniony do ich prowadzenia.

C. Faktyczne zachowania komitetu wyborczego lub osób z nim związanych, w szczególności

- C.1. pełnomocnika finansowego,
- C.2. pełnomocnika wyborczego,
- C.3. osób upoważnionych przez pełnomocnika wyborczego lub pełnomocnika finansowego do działania w imieniu komitetu wyborczego,
- C.4. członków komitetu wyborczego,
- C.5. kandydatów komitetu wyborczego,
- C.6. działaczy politycznych zazwyczaj zaangażowanych w działania komitetu wyborczego lub jego macierzystej partii, w szczególności zaangażowanych w imieniu komitetu w kampanię wyborczą

wskazują na to, że komitet współpracuje z działaniami, o których mowa w warunku A, korzysta z nich lub aprobuje je, przy czym

- C.7. musi być niedwuznaczne, że osoby wymienione w punktach C.1-C.6 działają na rzecz komitetu wyborczego lub prowadzonej przez niego kampanii wyborczej.

2 Zastosowanie kryterium B do treści rozpowszechnianych przez media publiczne

Zgodnie z kryterium B sformułowanym w poprzednim rozdziale, do przyjęcia korzyści niepieniężnej o charakterze propagandowym od danego podmiotu może dojść jedynie w sytuacji, w której podmiot ten prowadzi działania, do których nie jest uprawniony.

2.1 Normy dotyczące przekazu mediów publicznych

Ocena, czy konkretny przekaz rozpowszechniany przez media publiczne spełnia kryterium B, powinna opierać się na normach wynikających z przepisów prawa, które regulują ten przekaz, oraz z karty powinności danego nadawcy.

Przepisy kluczowe z punktu widzenia programów o charakterze politycznym, to art. 21 ust. 1 i ust. 2 pkt 2-4, 5a i 10 ustawy o radiofonii i telewizji oraz protokół nr 29 do Traktatu o Unii Europejskiej i do Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (dalej: TFUE) (dalej: *Protokół Amsterdamski* – protokół ten jest zazwyczaj określany tą właśnie nieformalną nazwą), w związku z art. 107 ust. 1 TFUE.

Art. 21 ust. 1 i ust. 2 pkt 2-4, 5a i 10 ustawy o radiofonii i telewizji (dalej: Ustawa) brzmią, jak następuje:

Art. 21. 1. *Publiczna radiofonia i telewizja realizuje misję publiczną, oferując, na zasadach określonych w ustawie, całemu społeczeństwu i poszczególnym jego częściom, zróżnicowane programy i inne usługi w zakresie informacji, publicystyki, kultury, rozrywki, edukacji i sportu, cechujące się pluralizmem, bezstronnością, wyważeniem i niezależnością oraz innowacyjnością, wysoką jakością i integralnością przekazu.*

[...]

2. *Programy i inne usługi jednostek publicznej radiofonii i telewizji w ramach jej misji publicznej powinny:*

[...]

2) *rzetelnie ukazywać całą różnorodność wydarzeń i zjawisk w kraju i za granicą;*

3) *sprzyjać swobodnemu kształtowaniu się poglądów obywateli oraz formowaniu się opinii publicznej;*

4) *umożliwiać obywatelom i ich organizacjom uczestniczenie w życiu publicznym poprzez prezentowanie zróżnicowanych poglądów i stanowisk oraz wykonywanie prawa do kontroli i krytyki społecznej;*

[...]

5a) *sprzyjać integracji społecznej, w tym przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu;*

[...]

10) *służyć edukacji medialnej.*

Protokół Amsterdamski brzmi, jak następuje:

Protokół (nr 29) w sprawie systemu publicznego nadawania w państwach członkowskich

WYSOKIE UMAWIAJĄCE SIĘ STRONY,

UWAŻAJĄC, że system publicznego nadawania w Państwach Członkowskich jest bezpośrednio związany z potrzebami demokratycznymi, społecznymi i kulturowymi każdego społeczeństwa oraz z koniecznością zachowania pluralizmu w mediach,

PRZYJĘŁY następujące postanowienia interpretacyjne, które są dołączone do Traktatu o Unii Europejskiej i do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej,

Postanowienia Traktatów nie naruszają kompetencji Państw Członkowskich w zakresie zapewnienia finansowania publicznego nadawania w zakresie, w jakim takie finansowanie przyznaje się organizacjom nadawczym w celu wypełnienia misji służby publicznej, która została powierzona, określona i zorganizowana przez każde Państwo Członkowskie, oraz w zakresie, w jakim takie finansowanie nie wpływa na warunki handlowe i konkurencję w Unii w zakresie, w jakim byłoby to sprzeczne ze wspólnym interesem, przy uwzględnieniu konieczności realizacji mandatu tej służby publicznej.

Art. 107 ust.1 TFUE stanowi:

Art. 107. 1. Z zastrzeżeniem innych postanowień przewidzianych w Traktatach, wszelka pomoc przyznawana przez Państwo Członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiegokolwiek formie, która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów, jest niezgodna z rynkiem wewnętrznym w zakresie, w jakim wpływa na wymianę handlową między Państwami Członkowskimi.

Z przepisu tego wynika w szczególności zakaz udzielania nadawcom publicznym pomocy publicznej (zwanej też pomocą państwową), takiej jak opłaty abonamentowe czy wsparcie z budżetu państwa. Prawo Unii Europejskiej przewiduje wyjątki od zakazu pomocy publicznej, przy czym wyjątek, który może mieć zastosowanie do nadawców publicznych opisany jest w Protokole Amsterdamskim.

Karta powinności Telewizji Polskiej S.A. (zał. 3) obowiązuje na podstawie art. 21 ustawy o radiofonii i telewizji. Została ona przyjęta w drodze porozumienia między TVP S.A. a Przewodniczącym Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji (dalej: KRRiT) z dnia 21.01.2022, zawartego na podstawie upoważnienia wynikającego z uchwały KRRiT z 13.01.2022 r. Punkt 3.13 karty powinności stanowi w szczególności⁴:

3.13 Rzetelne ukazywanie różnorodności zjawisk i wydarzeń

Powinność rzetelnego ukazywania całej różnorodności wydarzeń i zjawisk w kraju i za granicą realizowana jest przede wszystkim przez rozpowszechniane w programach ogólnotematycznych TVP1 i TVP2, oraz w programach regionalnych audycje informacyjne i publicystyczne, a także transmisje z wydarzeń, oraz przez wyspecjalizowany program informacyjno-publicystyczny TVP Info, oraz odpowiednie serwisy w ramach oferty multimedialnej TVP.

[...] W przypadku nagłych zdarzeń wielkiej wagi specjalne wydania audycji informacyjnych lub bezpośrednie relacje z miejsca zdarzeń są nadawane niezależnie od zaplanowanego układu programu. [...]

4 Błędy interpunkcyjne pochodzą z oryginalnego tekstu Karty Powinności.

Punkt 3.14 karty powinności stanowi:

3.14 Sprzyjanie swobodnemu kształtowaniu się poglądów

Powinność sprzyjania swobodnemu kształtowaniu się poglądów obywateli i formowaniu się opinii publicznej realizowana jest także przede wszystkim przez audycje informacyjne i publicystyczne oraz serwisy online o takim charakterze. Powinny one dążyć do umożliwienia odbiorcy samodzielnego wyrobienia sobie poglądu, w oparciu o wszechstronne, rzetelne i rzeczowe informacje, oraz różnicowane komentarze i opinie, prezentujące jak najszersze spektrum poglądów.

2.2 Zastosowanie przytoczonych powyżej norm

Przekaz nadawcy publicznego, który zawiera treści propagandowe, spełnia kryterium B, a więc może być uznany za korzyść udzieloną komitetowi wyborczemu, jeśli jego emisja narusza przytoczone powyżej przepisy prawa i zapisy karty powinności – a więc przekaz nie wchodzi w zakres misji publicznej nadawcy.

Na przykład prezentowanie poglądów komitetu wyborczego (w tym transmisja przemówienia przywódcy politycznego) może wchodzić w zakres misji publicznej, jeżeli w podobny sposób są prezentowane poglądy innych sił politycznych (w szczególności: są transmitowane przemówienia innych przywódców). Wówczas prezentacja poglądów wchodzi w zakres zróżnicowanych programów, które cechują się pluralizmem i bezstronnością i sprzyjają swobodnemu kształtowaniu się poglądów obywateli – a więc są zgodne z art. 21 ustawy o radiofonii i telewizji. Taka transmisja odpowiada też potrzebom demokratycznym społeczeństwa, a więc, w myśl Protokołu Amsterdamskiego, jej finansowanie z pomocy publicznej jest zgodne prawem Unii Europejskiej.

Jeżeli przemówienie polityczne może zostać uznane za „nagłe zdarzenie wielkiej wagi” (na przykład polityk ogłasza nieoczekiwane i ważne projekty polityczne), to wówczas przerwanie zwyczajnego programu przez TVP po to, aby transmitować przemówienie na żywo, jest zgodne z Kartą Powinności TVP.

Jeżeli jednak powyższe warunki nie są spełnione (w szczególności: bez istotnej przyczyny transmitowane są jedynie przemówienia pochodzące od jednego komitetu wyborczego; przerywany jest program TVP po to, aby transmitować na żywo przemówienia niemające istotnego znaczenia), to wówczas mamy do czynienia z działaniem, do którego nadawca nie jest uprawniony (które nie wchodzi w zakres misji publicznej nadawcy). Wówczas warunek B jest spełniony, a transmisja może stanowić korzyść niepieniężną dla komitetu wyborczego.

Warunek B stosuje się w podobny sposób do sprawozdań (integralnych lub nie, na żywo lub nie) ze spotkań o charakterze politycznym.

Mamy również do czynienia z naruszeniem zasad misji publicznej, gdy komentarz lub ocena polityka dotyczące bieżących wydarzeń przekazywane jest w ramach audycji informacyjnej, a nie publicystycznej (dopuszczalne jest oczywiście przekazanie w audycji informacyjnej stanowiska polityka na tyle istotnego i nowego, że jego sformułowanie samo w sobie stanowi wydarzenie – a nie tylko opinię – istotne dla odbiorców). Zasada oddzielania faktów od opinii i komentarzy jest bowiem istotnym składnikiem warsztatu dziennikarskiego, jej nieprzestrzeganie narusza obowiązek „wysokiej jakości” zapisany w art. 21 ust. 1 Ustawy.

Innym naruszeniem zasad misji publicznej jest przedstawienie stanowiska komitetu wyborczego z pominięciem okoliczności ważnych dla odbiorcy. Takie okoliczności, to na przykład fakt, że dane stanowisko zawiera nieprawdę (o ile taki fakt jest znany redakcji lub

dziennikarze mogą sprawę zbadać bez trudności). Innym przykładem jest sytuacja, w której stanowisko zostało sformułowane z naruszeniem prawa – w szczególności, przez osobę występującą w roli funkcjonariusza państwowego, a nie działacza politycznego, podczas spotkania organizowanego i finansowanego przez władze państwowe.

Pominięcie istotnych okoliczności narusza zasadę integralności i wysokiej jakości przekazu zawartą w art. 21 ust. 1 Ustawy.

3 Zasady wyceny emisji przekazu propagandowego w mediach publicznych

Wycena korzyści, jaką przekaz propagandowy emitowany w mediach publicznych może stanowić dla komitetu wyborczego, jest trudna, gdyż tego rodzaju usługi są nielegalne – nie istnieje więc normalnie funkcjonujący rynek, w oparciu o który można by ustalić cenę.

Faktycznie tego rodzaju usługi są nierzadko świadczone, ale odbywa się to wskutek zakulisowych ustaleń lub politycznego podporządkowania nadawcy określonego ugrupowaniu politycznemu, a nie – w zamian za opłatę, której wysokość jest publicznie znana.

W tej sytuacji wycena emisji przekazu propagandowego musi opierać się na analogii z cenami na innych rynkach. Oczywistym kandydatem jest tu rynek reklam u tego samego nadawcy. Opieramy się na tym rynku w sposób następujący.

Bierzemy pod uwagę ceny brutto, gdyż komitety wyborcze płacą ceny brutto (z VAT) i, w odróżnieniu od komercyjnych reklamodawców, nie odliczają VAT.

Z ostrożności (aby unikać przeszacowania) wybieramy najniższą cenę reklam dostępną u danego nadawcy.

Wartość przekazu propagandowego jest większa niż wartość reklam, gdyż reklamy są oznaczone jako takie – a więc telewidz jest poinformowany, że ogląda przekaz zamówiony przez podmiot nieobiektywny (finansowo zainteresowany propagowaniem określonych treści, np. zachwalających jakiś produkt). Przekaz propagandowy emitowany jest natomiast jako treści redakcyjne, pochodzące od nadawcy publicznego, który jest instytucją państwową wzbudzającą zaufanie przynajmniej u części odbiorców i na którym ciąży obowiązek bezstronności. To bardzo wzmacnia siłę przekazu propagandowego, szczególnie w oczach mniej wyrobionych odbiorców.

Sama nazwa nadawcy (Telewizja Polska, Polskie Radio) wzmacnia przekaz propagandowy, wzmacnia wrażenie, że przekaz ten – ukazywany jako materiał redakcyjny – wynika z polskiego (a nie: partyjnego) punktu widzenia na sprawy publiczne.

Gdy na przykład TVP Info przerywa swój program, aby transmitować przemówienie Jarosława Kaczyńskiego dotyczące bezpieczeństwa państwa, w którym Kaczyński wzywa do głosowania na PiS to TVP Info wywołuje u mniej wyrobionego widza wrażenie, że zgodnie z polskim, bezstronnym punktem widzenia, Kaczyński jest właściwą osobą do mówienia o bezpieczeństwie państwa, a względy bezpieczeństwa zmuszają nas do głosowania na PiS.

Podsumowując: za przekazem propagandowym stoi autorytet Polski, państwa polskiego oraz mediów publicznych, które mają obowiązek bezstronności. Nie jest łatwo wyliczyć, w jakim stopniu te okoliczności podnoszą wartość przekazu propagandowego. Można tu oprzeć się na przykład na cenniku Radia Kielce z 2.09.2013 r. (zał. 29), zgodnie z którym cena 90-sekundowego wywiadu reklamowego, który swą formą przypomina materiały redakcyjne, to 500 zł, podczas gdy najniższa cena 30-sekundowej reklamy, to 90 zł, co daje 270 zł dla

reklamy o czasie 90 s. Wywiad reklamowy jest więc o 85% droższy. Idąc za tym cennikiem, w niniejszych zastrzeżeniach przyjmujemy, że wartość przekazu redakcyjnego o charakterze propagandowym jest o 85% wyższa niż wartość reklamy trwającej tyle samo czasu.

Przypadek TVP Info: Najniższa cena netto jednej minuty czasu reklamowego, to 400 zł netto (wynika to z zał. 30.5). Najniższa cena minuty brutto, to 492 zł. Zwiększając tę wartość o 85% otrzymujemy 910,20 zł. Tak więc wartość jednej minuty propagandy politycznej w TVP Info, to około 910,20 zł.

Przypadek TVP3 Kielce: Najniższa cena jednej minuty czasu reklamowego, przy zakupie 25 min czasu reklamowego, to 198 zł netto (zał. 27) i na tej podstawie można wyliczyć, że wartość jednej minuty propagandy w TVP3 Kielce, to około 450,55 zł brutto.

Przypadek Radia Kielce: Najniższa cena jednej minuty czasu reklamowego, przy zakupie 25 min czasu reklamowego, to 90 zł netto (zał. 29) i na tej podstawie można wyliczyć, że wartość jednej minuty propagandy w TVP3 Kielce, to około 204,80 zł brutto.

4 Szczegóły i uzasadnienie poszczególnych zastrzeżeń

4.1 Fragmenty przemówienia Mateusza Morawieckiego (zastrzeżenie 1.1, Piknik 800+ w Tarczynie)

Zapis video przemówienia: zał. 30.8. Podczas pikniku 800+ w Tarczynie w dniu 7.08.2023, Mateusz Morawiecki powiedział w szczególności, co następuje:

„[...] dziś wchodzimy w okres przedwyborczy. Niedługo przed wszystkimi Polakami stanie ten podstawowy, zasadniczy wybór, czy chcemy właśnie tej Polski, w której jak powiedział przed chwilą pan prezydent, inwestuje się w dzieci, w której inwestycja w dzieci jest najbardziej wartościową inwestycją, czy chcemy takiej Polski, w której mamy się martwić, troszczyć, czy można związać koniec z końcem od pierwszego do pierwszego, co się zadzieje na basenie, jak posłę dziecko, czy będzie tam przez kogoś napastowane, czy będzie bezpieczne, jak będzie szło do szkoły, czy będzie syte, kiedy będzie w szkole, jaki będzie poziom ubóstwa wśród dzieci. To jest ta podstawowa różnica, to jest ten podstawowy wybór, przed którym stoimy.

[...] to ich straszenie pęka, jak te banieczki mydlane,

[...] dziś dług publiczny, liczony w stosunku do podstawowego wskaźnika, to każdy ekonomista państwu powie, czyli do PKB, jest niższy niż w czasach Platformy Obywatelskiej, a przypomnę, że oni zjedli, skonsumowali, zabrali i pieniądze z wyprzedanego majątku, zabrali pieniądze z OFE. W związku z tym dzisiaj mamy niższy dług w budżecie do PKB niż w czasach Platformy.

[...] dzisiaj te farbowane lisy przebrały się i usiłują znowu mamicić. Tymczasem ich przedstawiciele, bardzo wysocy przedstawiciele mówią wprost: my te wszystkie świadczenia zabierzemy.

[...] Platforma Obywatelska, to jest, można rzec, grupa rekonstrukcyjna lat balcerowiczowskiej transformacji, która bardzo szybko przypomni, gdyby, nie daj Panie Boże, wróciła do władzy, czym jest bieda, czym jest bezrobocie, czym jest brak bezpieczeństwa, brak perspektyw, czym jest nielegalna imigracja, którą chcieli przyjmować wtedy tak, że tutaj nie moglibyśmy nie moglibyśmy tak sobie stać tutaj beztrąsko [...]

[...] my dbamy o bezpieczeństwo w każdym aspekcie.

[...] sprawiedliwość mamy nie tylko w nazwie, ale też w DNA

[...] ten dzisiejszy dzień, te wyśmiewane przez Platformę Obywatelską pikniki 800+, te wyśmiewane programy społeczne pokazują fundamentalną różnicę, jak między niebem a ziemią, między nami a główną partią opozycyjną Platformą Obywatelską [...]

[...] chcę podziękować i parlamentarzystom Prawa i Sprawiedliwości, którzy są tutaj z nami, i panu prezydentowi [...]"

4.2 Uzasadnienie zastrzeżenia 1 (Pikniki 800+)

Dowodem na przebiegu pikniku w Lanckoronie opisany w zastrzeżeniu 1.2 (str. 3 powyżej) jest opublikowane nagranie video, zał. 30.6.

W dniu 29 lutego br. pan Michał Kobosko zadał MRPiPS zapytanie poselskie dotyczące pikników 800+ (zał. 19). Zapytanie to do dziś pozostaje bez odpowiedzi.

Aby stwierdzić, że działania opisane w zastrzeżeniu 1, czyli pikniki 800+, stanowią przypadki przyjęcia korzyści majątkowych przez Komitet, należy sprawdzić, czy kryteria A, B i C sformułowane powyżej (str. 23) są spełnione.

4.2.1 Kryterium A

Kryterium A składa się z bardziej szczegółowych kryteriów A.1-A.5, przy czym wystarczy spełnienie jednego z nich. Poniżej omówione są tylko szczegółowe kryteria A.2 i A.4, co wystarczy.

Szczegółowe kryterium A.2 obejmuje w szczególności propagowanie nazwy, kandydatów, programu czy założeń Komitetu. Podczas pikniku w Lanckoronie, nazwa „Prawo i Sprawiedliwość” padła ze sceny w powiązaniu z polityką prorodzinną tej partii (w ten sposób promowano jednocześnie nazwę Komitetu i jego założenia programowe), a nazwa „Zjednoczona Prawica”, która w praktyce oznacza Komitet – przy okazji krytyki faktu, że dawniej przeciwnicy Zjednoczonej Prawicy nie ściskali ręki wójta Lanckorony.

Szczegółowe kryterium A.4 obejmuje w szczególności budowanie wizerunku komitetu. Podczas pikniku w Lanckoronie trzech kandydatów Komitetu w okręgu wyborczym obejmującym Lanckoronę przemawiało ze sceny, a ponadto czterej inni działacze Prawa i Sprawiedliwości (w tym jeden kandydat z sąsiedniego okręgu) byli obecni na scenie lub ich nazwiska były wzmiankowane ze sceny przez nagłośnienie – w ten sposób promowano kandydatów (kryterium A.2) i jednocześnie budowano wizerunek Komitetu (kryterium A.4).

Nazwa „800+”, podobnie jak wcześniejsza nazwa „500+”, kojarzona jest powszechnie z Prawem i Sprawiedliwością. Projekt „500+” był istotnym składnikiem programu wyborczego tej partii w wyborach do Sejmu i Senatu w roku 2015. Zarówno program „500+”, jak i następnie podwyżka wysokości świadczeń uchwalona w roku 2023 i znana jako „800+”, zostały uchwalone przez Sejm z inicjatywy polityków Prawa i Sprawiedliwości i ten fakt jest powszechnie znany. Dlatego też sama nazwa i główny temat pikników – a mianowicie „800+” – spełniają kryteria A.2 i A.4 (promują program Komitetu i budują wizerunek Komitetu). To dotyczy wszystkich pikników „800+”, niezależnie od ich dokładnej treści.

4.2.2 Kryterium B

Kryterium B, to bezprawność działań. W przypadku pikników organizowanych przez władze państwowe, ukazywanie dokonań władz państwowych mogło być zgodne z prawem (pod pewnymi warunkami). Nie mogło jednak odbywać się w kontekście partyjnym: nie mogło być zgodne z prawem być czynione w imieniu partii politycznej lub komitetu wyborczego, nie mogło stanowić pochwały lub nagany określonych sił politycznych. Cytowane w punkcie 1.2

(str. 3) fragmenty wypowiedzi z pikniku w Lanckoronie są w oczywisty sposób partyjne. Władze publiczne nie były władne zorganizować spotkania, w czasie którego padły takie słowa.

Jeśli chodzi o samą nazwę i główny temat pikników – a mianowicie „800+” – to z pozoru mogłyby one być legalne, skoro określenie „800+” promuje działania władz państwowych. Jednak w czasie, gdy odbywały się pikniki, program w swojej pierwotnej wersji „500+” istniał już od kilku lat i był już dobrze znany potencjalnym beneficjentom. Natomiast program „800+” jeszcze nie funkcjonował. Program ten miał zacząć funkcjonować 1 stycznia 2024 – a więc ponad 4 miesiące po piknikach. Ten nowy program nie wiąże się żadnymi nowymi wymogami wobec beneficjentów (np. nie ma potrzeby składania nowych wniosków), program może więc być w pełni efektywny bez żadnej akcji promocyjnej.

Mieszkający w Polsce Ukraińcy stanowią dużą grupę ludności stosunkowo słabo poinformowaną o rozmaitych programach państwowych, w tym 500+ czy 800+. Gdyby pikniki 800+ miały spełnić zadanie, dla którego rzekomo zostały zorganizowane, a mianowicie jak najszerszej informować potencjalnych beneficjentów o programie 800+, to przekaz w języku ukraińskim byłby niezbędny. Od lutego 2022 władze polskie używają języka ukraińskiego w wielu przekazach.

W rzeczywistości Obserwatorium Wyborcze nie odnotowało żadnych informacji w języku ukraińskim podczas pikników 800+ ani w związku z nimi. Brak takich informacji świadczy o tym, że w rzeczywistości pikniki były adresowane do wyborców (którzy są Polakami), a nie do potencjalnych beneficjentów 800+.

Podsumowując, nie było żadnego racjonalnego powodu (innego niż wyborcze wsparcie Komitetu) żeby promować program „800+” w sierpniu 2023 r. Dodajmy, że w myśl art. 44 ust. 3 pkt 1 ustawy o finansach publicznych:

3. Wydatki publiczne powinny być dokonywane:

1) w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasad:

a) uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów,

b) optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów;

[...]

Ta jednostka redakcyjna zakazuje ponoszenia wydatków publicznych na promowanie projektu, który nie wymaga promocji. Finansowanie pikników 800+ przez MRPiPS było więc sprzeczne z prawem.

Przypadek pikniku w Tarcynie (7.08.2023): Szczególnie jaskrawym naruszeniem prawa było niedopuszczenie osób znanych z krytycznego stosunku do Prawa i Sprawiedliwości na piknik w Tarcynie, który odbywał się w miejscu publicznym. Zob. zał. 16, 17, 18, 30.8, 30.9. Mamy tu do czynienia z całkowicie nieuzasadnionym naruszeniem prawa do poruszania się (art. 52 Konstytucji) i jednocześnie z dyskryminacją ze względu na poglądy polityczne, której zakazuje art. 32 Konstytucji. To naruszenie prawa dodatkowo pokazuje, że piknik w Tarcynie (podobnie zresztą, jak wszystkie pikniki 800+) był faktycznie imprezą partyjną. Prawo zabrania władzom państwowym organizowania i finansowania takich imprez.

4.2.3 Kryterium C

Co do pikniku w Lanckoronie: uczestniczyli w nim kandydaci i inni politycy Prawa i Sprawiedliwości. Niektórzy z nich wypowiedzieli ze sceny słowa o charakterze propagandy partyjnej. W tej sytuacji szczegółowe kryteria C.5 i C.6 są spełnione (a mianowicie: faktyczne zachowanie kandydatów Komitetu i działaczy politycznych zazwyczaj zaangażowanych w działania Komitetu wskazują na to, że komitet współpracował z organizacją pikniku, korzystał z pikniku lub aprobował go).

Aby kryterium C było spełnione, dodatkowo szczegółowe kryterium C.7 musi być spełnione. Tu wystarczy, że jest niedwuznaczne, iż niektórzy lub wszyscy z kandydatów i działaczy politycznych, o których mowa w poprzednim ustępie, działali na rzecz Komitetu lub prowadzonej przez niego kampanii wyborczej. To szczegółowe kryterium jest spełnione: przytoczone w punkcie 1.2 (str. 3 powyżej) słowa Filipa Kaczyńskiego (kandydat) i Tadeusza Łopaty (działacz) mają charakter partyjny, te dwie osoby niedwuznacznie działały na rzecz Komitetu, a nie np. gminy Lanckorona, do której zadań nie należy zachwalanie ani krytykowanie poszczególnych sił politycznych. Krzysztof Cichoń (kierownik biura ARiMR) i Piotr Chajnosz (przewodniczący Rady Miejskiej w sąsiedniej miejscowości) nie mieli powodu do obecności na pikniku z tytułu ich funkcji we władzach publicznych. Ich obecność na pikniku w niedwuznaczny sposób wynikała z ich powiązań z Komitetem.

Ponadto lista osób na scenie i nazwisk wzmiankowanych ze sceny przez nagłośnienie składała się wyłącznie z kandydatów i działaczy Prawa i Sprawiedliwości. Niedwuznaczne jest, że te osoby były tam ze względu na związki z Komitetem, a nie – ze względu na inne sprawowane funkcje.

W odniesieniu do wszystkich pikników: W okresie, kiedy pikniki miały miejsce, Marlena Małąg była ministrem rodziny, pracy i polityki społecznej w rządzie Prawa i Sprawiedliwości. Była jednocześnie (i nadal jest) posłanką na Sejm wybraną z list Prawa i Sprawiedliwości i należącą do klubu parlamentarnego tej partii. Była kandydatką Komitetu do Sejmu.

Pikniki 800+ zostały zorganizowane pod kierownictwem Marleny Małąg – a więc szczegółowe kryteria C.5 i C.6 są spełnione w odniesieniu do wszystkich tych pikników (a mianowicie: faktyczne zachowania kandydatki Komitetu, która jest też działaczką polityczną zazwyczaj zaangażowaną w działania Komitetu, wskazują na to, że komitet współpracuje z działaniami, o których tu mowa, korzysta z nich lub aprobuje je).

Aby kryterium C było spełnione, dodatkowo szczegółowe kryterium C.7 musi być spełnione (musi być niedwuznaczne, że Marlena Małąg działała na rzecz komitetu wyborczego lub prowadzonej przez niego kampanii wyborczej). To szczegółowe kryterium jest spełnione ze względu na to, że nie można racjonalnie przyjąć, iż Marlena Małąg organizowała pikniki działając na rzecz MRPiPS: z punktu widzenia Ministerstwa pikniki były całkowicie niecelowe i Marlena Małąg to wiedziała. Organizując pikniki, w niedwuznaczny sposób działała ona na rzecz Komitetu.

4.3 Szczegóły dotyczące zastrzeżenia 2 (nadawcy publiczni o piknikach 800+)

Program Informacyjny Radia Kielce, 13.08.2023 godz. 16:00, materiał o pikniku 800+ brzmiał, jak następuje:

Dziennikarz: „Przed Centrum Kultury i Sportu w Chęcinach trwa Rodzinny Piknik zorganizowany przez Wojewodę Świętokrzyskiego. Wydarzenie ma na celu promocję

rządowego programu 800+, który wraz z początkiem nowego roku zastąpi świadczenie 500+, szczególnie w relacji naszego reportera. Mimo upalnej pogody na pikniku pojawiło się kilkadziesiąt osób w każdym wieku. Jego uczestnicy wskazują przede wszystkim na bardzo dużą liczbę atrakcji dla dzieci. Z kolei samo świadczenie 800+ jest odbierane jako ważne i potrzebne.”

Przypadkowa osoba: „Kiedyś, jak miałam dzieci, nie miałam tego. Przydało by się, a teraz na pewno rodzice mają lżej.”

Dziennikarz: „Robert Jaworski, burmistrz Chęcina oraz gospodarz imprezy zwrócił uwagę na fakt, że zadbanie o potrzeby obywateli, w tym o rozwój dzieci i młodzieży jest gwarantem rozwoju kraju.”

Jaworski: „Myślę, że ten program na pewno pomoże w stymulowaniu rozwoju każdego młodego człowieka. Wiemy, że edukacja jest na pewno procesem kosztownym, dzięki tym środkom każdy rodzic będzie mógł realizować pasję swojego dziecka.”

Dziennikarz: „W ramach pikniku można skorzystać z wielu darmowych atrakcji. Ponadto swoje stoiska przygotowały Policja, Straż Pożarna, Służba Więzienna, nadleśnictwo, Straż Miejska oraz Inspekcja Transportu Drogowego. Piknik w Chęcinach potrwa do godziny 19.”

Materiał jak powyżej, ale z godziny 21:00, brzmiał, jak następuje:

Dziennikarz: „W Chęcinach odbył się rodzinny piknik organizowany przez wojewodę świętokrzyskiego. Wydarzenie miało na celu promocję rządowego programu 800+, który wraz z początkiem nowego roku zastąpi świadczenie 500+. Odkąd Prawo i Sprawiedliwość przejęło władzę, polska rodzina ma się dobrze – powiedział wojewoda Zbigniew Koniusz. Dodał, że świadczenie 500+ doprowadziło do wyeliminowania biedy w polskich domach.”

Koniusz: „Ale wprowadzenie pięćsetki, to jest tylko kropka nad «i», jeżeli chodzi o całą politykę społeczną rządu prawicy. Polityka społeczna polega na bezpośrednim wsparciu rodziny i postawieniu rodziny jako centrum uwagi społecznej rządu.”

4.4 Szczegóły dotyczące zastrzeżenia 4 (nadawcy publiczni o piknikach wojskowych)

4.4.1 Radio Kielce w dniu 13.08.2023 o pikniku w Zawichoście

Oto dosłowne cytaty przekazów Radia Kielce dotyczących pikniku „Silna Biało-Czerwona” 13 sierpnia 2023 r. w Zawichoście (zastrzeżenie 3.1). Wypowiedzi cytowane bez podania autora pochodzą od redakcji Radia Kielce (wypowiedzi innych osób, a mianowicie polityków, mają zawsze podanych autorów).

Podane poniżej czasy, to czasy trwania cytowanych wypowiedzi, nie licząc zapowiedzi (każda zapowiedź trwała co najmniej 4 sekundy).

Radio Kielce serwis informacyjny 12:00:

- Pierwsza zapowiedź: „Wicepremier Jarosław Kaczyński w Zawichoście. W Polsce i regionie dziś kolejne wojskowe pikniki pod hasłem „Silna Biało-Czerwona”.
- Materiał: „Dziś, właśnie teraz rozpoczyna się piknik w Zawichoście, w którym weźmie udział wicepremier Jarosław Kaczyński. Zbigniew Koniusz, wojewoda świętokrzyski podkreśla, że pikniki mają przybliżyć i pokazać wojsko całemu społeczeństwu.”

Koniusz: „To będzie miejsce, gdzie można będzie porozmawiać o tym, czym jest obecnie wojsko polskie, jaką strukturą, jakie są jej [sic] zadania, jakie jest jej [sic] uzbrojenie.”

(czas: 23 s)

Radio Kielce serwis informacyjny 14:00:

- Pierwsza zapowiedź: „wicepremier Jarosław Kaczyński przyjedzie do Zawichostu na piknik wojskowy”;
- Pierwszy materiał: „Wicepremier Jarosław Kaczyński odwiedzi dziś województwo świętokrzyskie. Prezes Prawa i Sprawiedliwości będzie w Zawichoście w powiecie sandomierskim. Jak informuje poseł Krzysztof Lipiec, pełnomocnik kieleckiego okręgu ugrupowania wicepremier Jarosław Kaczyński weźmie udział w pikniku wojskowym”.

Lipiec: „Wojsko Polskie przygotowało bardzo atrakcyjne spotkania z mieszkańcami na piknikach wojskowych. Pragnę szczególnie gorąco zaprosić do Zawichostu. To będzie też okazja do wspólnego spotkania z naszym liderem, tak abyśmy mogli tam porozmawiać o tych sprawach, które dla nas są najważniejsze”

„Wizyta wicepremiera Jarosława Kaczyńskiego rozpocznie się około godziny piętnastej.”

(czas: 53s)

Radio Kielce serwis informacyjny 15:00:

- Druga zapowiedź: „Jarosław Kaczyński gościem pikniku wojskowego w Zawichoście”
- Materiał: „Pod hasłem «Silna Biało-Czerwona» w Zawichoście w powiecie sandomierskim trwa piknik wojskowy. W wydarzeniu weźmie udział wicepremier Jarosław Kaczyński. Na miejscu jest nasz reporter. W ocenie posła Krzysztofa Lipca, pełnomocnika kieleckiego okręgu Prawa i Sprawiedliwości wizyta prezesa Jarosława Kaczyńskiego, to ważne wydarzenie, ponieważ jest on głównym autorem przyjętej w ubiegłym roku ustawy o obronie ojczyzny.”

Lipiec: „To, co dzisiaj tu widzimy, jest niesamowite, widać, jak polskie wojsko rośnie w siłę, jakim dysponuje sprzętem i, co najważniejsze, jakim uznaniem tych, którzy przybyli na ten piknik wojskowy, polskie wojsko się cieszy. To naprawdę wielce budujące.”

(czas: 41s)

Radio Kielce serwis informacyjny 16:00:

- Zapowiedź: „«Wojsko polskie musi być silne» – mówił w Zawichoście wicepremier Jarosław Kaczyński”
- Materiał: „Wicepremier, prezes Prawa i Sprawiedliwości Jarosław Kaczyński powiedział, że wojsko polskie musi być silne nie tylko militarnie, ale również duchowo, dlatego potrzebne jest budowanie postawy patriotycznej wśród Polaków. Podczas pikniku wojskowego w Zawichoście w powiecie sandomierskim Jarosław Kaczyński zwracał uwagę, że w Polsce przez lata nie dbano o krzewienie patriotyzmu w życiu publicznym.”

Kaczyński: „Ten patriotyzm w Polsce trzeba budować, trzeba go bronić, bo przez lata ludzie, którzy mieli w Polsce i mają po dziś dzień ogromne wpływy, a często byli przy

władzy, z patriotyzmem w istocie walczyli. Nie robili tego na ogół wprost, ale cała ta kampania pedagogiki wstydu, to nieustanne przypominanie w sposób wyolbrzymiony albo w ogóle wymyślony, kłamliwy jakichś złych elementów w życiu naszego narodu, to było nic innego, jak taka próba stłamszenia nas.”

- „Piknik wojskowy w Zawichoście odbywa się pod hasłem «silna biało-czerwona».”

(czas: 58s)

Radio Kielce serwis informacyjny 17:00:

- Zapowiedź: „O potrzebie wzmacniania polskiej suwerenności mówił w Zawichoście wicepremier Jarosław Kaczyński.”
- Materiał: „Wicepremier, prezes PiS-u Jarosław Kaczyński powiedział podczas pikniku wojskowego w Zawichoście, że społeczeństwo musi być zjednoczone w patriotyzmie. Mówił także o niebezpieczeństwie demoralizacji, nienawiści i agresji ze strony politycznych przeciwników Zjednoczonej Prawicy. Jarosław Kaczyński podkreślił, że należy bronić polskiej godności i suwerenności.”

Kaczyński: „Bronić tego wszystkiego, co żeśmy już uzyskali. Są tacy nasi konkurenci, mówią tak, jeżeli dobrze powtarzam, bo rodzina, dom, dwa samochody i wyjazdy na wakacje. Czy my jesteśmy przeciwko temu? Nie, proszę państwa, my jesteśmy za tym, my chcemy, żeby każdy Polak to mógł zrobić, żeby każda polska rodzina to miała, tylko kto potrafił do tego Polskę przybliżyć w ciągu ostatnich lat w sposób bardzo znaczny? Oni czy my?”

(czas: 52s)

Radio Kielce serwis informacyjny 18:00:

- Pierwsza zapowiedź: „«Bezpieczeństwo nie tylko gospodarcze podstawą dobrego życia obywateli» – mówił w Zawichoście wicepremier Jarosław Kaczyński”.
- Materiał: „Wicepremier Jarosław Kaczyński mówił w Zawichoście, że polski model gospodarczy, stosowany od ośmiu lat jest przedmiotem zainteresowania bardzo wielu państw na świecie, zwłaszcza tych biedniejszych. Prezes PiS-u odwiedził piknik wojskowy pod hasłem «Silna Biało-Czerwona». Jak powiedział w jego trakcie, chcemy bogatej, silnej Polski. Jarosław Kaczyński podkreślił, że w sferze gospodarczej Polska robi międzynarodową karierę.”

Kaczyński: „Oni widzą, że my się dzisiaj rozwijamy głównie z własnych zasobów. Ich to bardzo interesuje, jak żeśmy opanowali korupcję, rozkradanie. I dzisiaj naprawdę, to wiem od ambasadora Polski w ONZ, Polska tutaj robi pewną, można powiedzieć, międzynarodową karierę. Ten model robi międzynarodową karierę. Czy chcecie, żebyśmy wrócili do modelu typu PO i spółka?”

Krzyki tłumu: „Nie!”

„Musimy być silni przede wszystkim poprzez naszą armię, poprzez jej rozbudowę, poprzez jej uzbrojenie w najnowocześniejsze, najmocniejsze, jakie dzisiaj jest na świecie, ale także poprzez jej siłę duchową i moralną – stwierdził wicepremier. W ocenie posła Krzysztofa Lipca, pełnomocnika kieleckiego okręgu Prawa i Sprawiedliwości, wizyta Jarosława Kaczyńskiego, to ważne wydarzenie, ponieważ jest on głównym autorem przyjętej w ubiegłym roku ustawy o obronie Ojczyzny.”

Lipiec: „To, co tutaj widzimy, jest niesamowite, widać, jak polskie wojsko rośnie w siłę, jakim dysponuje sprzętem i, co najważniejsze, jakim uznaniem tych, którzy przybyli na ten piknik wojskowy, polskie wojsko się cieszy. To naprawdę wielce budujące.”

(czas: 1min 30s)

Radio Kielce serwis informacyjny 19:00:

- Pierwsza zapowiedź: „«Bezpieczeństwo nie tylko gospodarcze podstawą dobrego życia obywateli» – mówił w Zawichoście wicepremier Jarosław Kaczyński”.
- Materiał: „Wicepremier Jarosław Kaczyński powiedział, że w obliczu zagrożenia ze strony Rosji, wojsko polskie musi być wzmacniane. Prezes PiS-u wziął udział w pikniku wojskowym «Silna Biało-Czerwona» w Zawichoście. Jarosław Kaczyński zaznaczył, że polscy żołnierze będą uzbrojeni w najnowocześniejszy sprzęt.”

Kaczyński: „Będą także nowe typy broni, które nie zostały jeszcze do Polski dostarczone. My tu naprawdę robimy ogromny wysiłek, ale to jest wysiłek potrzebny. Potrzebny dla naszej przyszłości, dla przyszłości dzieci, dla przyszłości wnuków, dla przyszłości całego narodu.”

„W ocenie posła Krzysztofa Lipca, pełnomocnika kieleckiego okręgu Prawa i Sprawiedliwości, wizyta prezesa Jarosława Kaczyńskiego, to ważne wydarzenie, ponieważ jest on głównym autorem przyjętej w ubiegłym roku ustawy o obronie ojczyzny.”

Lipiec: „To, co tutaj widzimy, jest niesamowite, widać, jak polskie wojsko rośnie w siłę, jakim dysponuje sprzętem i, co najważniejsze, jakim uznaniem tych, którzy przybyli na ten piknik wojskowy, polskie wojsko się cieszy. To naprawdę wielce budujące.”

„Jak powiedziała Anna Krupka, wiceminister transportu i turystyki, bezpieczna Polska jest priorytetem dla rządu.”

Krupka: „Jak wiemy, za rządów PO-PSL zostało zlikwidowanych 629 jednostek wojskowych, ale także 477 posterunków policji. My odbudowujemy zarówno sieć jednostek wojskowych, jak i sieć posterunków, bo to także stanowi o naszym bezpieczeństwie.”

„Piotr Wawrzyk, wiceminister spraw zagranicznych podkreślił, że wystąpienie wicepremiera Jarosława Kaczyńskiego miało charakter programowy.”

Wawrzyk: „Na pewno bezpieczeństwo jest najważniejsze, bo bez bezpieczeństwa nie ma wszystkich innych kwestii, co jest warta chociażby edukacja, co byłaby warta służba zdrowia gdybyśmy nie byli we własnym państwie, nie my byśmy o tym decydowali, więc bezpieczeństwo, szczególnie to militarne i zewnętrzne, w tym roku jest niewątpliwie najważniejsze.”

- „W pikniku wzięła również udział poseł Agata Wojtyszek, Jak podkreśliła, silne państwo daje obywatelom gwarancję bezpiecznego życia.”

(czas: 2min 3s)

Radio Kielce serwis informacyjny 20:00:

- Pierwsza zapowiedź: „«Bezpieczeństwo państwa priorytetem rządu» – mówił w Zawichoście wicepremier Jarosław Kaczyński”.

- Materiał: „Wicepremier Jarosław Kaczyński powiedział, że w obliczu zagrożenia ze strony Rosji, wojsko polskie musi być wzmacniane. Prezes PiS-u wziął udział w pikniku wojskowym «Silna Biało-Czerwona» w Zawichoście. Jarosław Kaczyński zaznaczył, że polscy żołnierze będą uzbrojeni w najnowocześniejszy sprzęt, by zapewnić bezpieczeństwo państwa. Senator Jarosław Rusiecki, przewodniczący senackiej komisji obrony narodowej podkreślił, że zwieńczeniem wszystkich pikników wojskowych w całym kraju będzie wielka defilada wojskowa 15 sierpnia w Warszawie.”
- Rusiecki: „To jest przede wszystkim przez te dni możliwość złożenia życzeń żołnierzom wojska polskiego, którzy świętują piętnasty sierpnia jako swoje święto, ale to przecież jest święto wszystkich Polaków.”
- „Zdaniem posła Andrzeja Kryja kwestia bezpieczeństwa w kontekście wojny na Ukrainie i kolejnych prowokacji i ataków hybrydowych ze strony Białorusi, posiadanie silnej, sprawnej, dobrze wyszkolonej armii jest priorytetem.”

(czas: 57s)

Radio Kielce serwis informacyjny 21:00:

- Pierwsza zapowiedź: „«Wzmocnienie polskiej armii zapewni bezpieczeństwo państwa» – mówił w Zawichoście wicepremier Jarosław Kaczyński”.
- Materiał: „«Musimy być silni przede wszystkim przez naszą armię, poprzez jej rozbudowę, uzbrojenie najnowocześniejsze, najmocniejsze, jakie dzisiaj jest na świecie, ale także poprzez jej siłę duchową i moralną» – stwierdził w Zawichoście wicepremier Jarosław Kaczyński. Prezes Prawa i Sprawiedliwości wziął udział w pikniku wojskowym «Silna Biało-Czerwona». Wicepremier stwierdził, że by móc skutecznie się bronić, potrzebny jest także patriotyzm.”
- Kaczyński: „My chcemy być tak silni i w sensie militarnym, a także w sensie duchowym, w sensie zjednoczenia narodu, żeby po prostu ten ewentualny agresor – czyli Rosja, każdy z nas o tym wie – wiedział, że Polski się nie da zaatakować, że to będzie klęska, że my się obronimy, nawet gdyby inni nas nie chcieli bronić.”
- „Jarosław Kaczyński odniósł się także do bieżącej sytuacji politycznej. Stwierdził, że w Polsce trzeba bronić patriotyzmu i suwerenności, bo przez lata ludzie, którzy w przeszłości byli przy władzy, z patriotyzmem walczyli.”

(czas: 55s)

4.5 Porównanie: informacje w mediach publicznych o wizycie Władysława Kosiniaka-Kamysza w Kielcach w dniu 13.08.2024

W dniu 13.08.2023 Obserwatorium Wyborcze znalazło w mediach publicznych następujące materiały dotyczące marszu PSL w Kielcach, w którym tego dnia uczestniczył Władysław Kosiniak-Kamysz. W tym dniu TVP3 Kielce ani Radio Kielce nie emitowały innych materiałów na ten temat.

W Informacjach 14:30, TVP3 Kielce: Drugi materiał, od godz. 14:31:13, czas trwania 55s: marsz PSL w Kielcach z Władysławem Kosiniakiem-Kamyszem (pokazany na ekranie), wspomnienie Wincentego Witosa, wskazanie jedynek Trzeciej Drogi w Kielcach. Treść przemówienia Kosiniaka-Kamysza nie jest omówiona.

W Informacjach 18:30, TVP3 Kielce: Drugi materiał od godz. 18:34:17 czas trwania 2min 5s, poprzedzony zapowiedzią o czasie trwania 10s: pokazany jest Władysław Kosiniak-Kamysz; potem obrazki z wojny roku 1920; Czesław Siekierski (kielecki kandydat PSL do Sejmu) pokazany z przynależnością partyjną; znów Władysław Kosiniak-Kamysz, streszczenie jego przemówienia politycznego o patriotyzmie.

Radio Kielce serwis informacyjny 15:00: Trzeci materiał (bez zapowiedzi): „Tuż przed 130. rocznicą Bitwy Warszawskiej przedstawiciele PSL zorganizowali w Kielcach marsz upamiętniający między innymi bohatera ruchu ludowego Wincentego Witosa. Władysław Kosiniak-Kamysz podczas spotkania z dziennikarzami stwierdził, że w nadchodzących wyborach PSL wspólnie z Polską 2050 jako komitet Trzeciej Drogi będzie walczył o godne upamiętnienie historii i kultury. Zapytany przez Radio Kielce o to, kto otworzy listę Trzeciej Drogi w województwie świętokrzyskim, stwierdził, że liderem na liście zostanie poseł Czesław Siekierski. Więcej o tym na naszej stronie internetowej.”

(czas materiału: 41s)

4.6 Uzasadnienie zastrzeżeń 2, 3 i 4 (nadawcy publiczni o piknikach 800+, pikniki wojskowe, nadawcy publiczni o piknikach wojskowych)

Aby stwierdzić, że działania opisane w zastrzeżeniach 2, 3 i 4 stanowią przypadki przyjęcia korzyści majątkowych przez Komitet, należy sprawdzić, czy sformułowane powyżej kryteria A, B i C (str. 23) są spełnione.

4.6.1 Kryterium A

Kryterium A składa się z bardziej szczegółowych kryteriów A.1-A.5, przy czym wystarczy spełnienie jednego z nich. Poniżej omówione są tylko szczegółowe kryteria A.1 i A.2, co wystarczy (kryteria A.3-A.5 także są spełnione w przypadku większości działań z zastrzeżeń 2, 3 i 4, ale nie omawiamy tego).

Kryterium A.1 (prowadzenie kampanii wyborczej na rzecz kandydatów komitetu) spełnione jest w odniesieniu do przemówienia, które Jarosław Kaczyński wygłosił w Zawichoście. Podczas tego przemówienia Kaczyński kilkakrotnie wzywał do głosowania na kandydatów Komitetu, w szczególności użył słów „Głosować na Zjednoczoną Prawicę”. Tym samym zarówno sam piknik w Zawichoście, jak i pełna transmisja przemówienia w TVP Info, to kryterium spełniają. Kryterium to spełniają też co najmniej niektóre serwisy informacyjne Radia Kielce z 13.08.2023: ten z godz. 17:00, który zawiera wypowiedziane przez Kaczyńskiego porównanie polityki PiS z polityką innych partii, zakończone słowami: „Oni czy my?”; ten z godz. 18:00, który zawiera pytanie Kaczyńskiego „Czy chcecie, żebyśmy wrócili do modelu typu PO i spółka?” i odpowiedź tłumy: „Nie!”.

Kryterium A.2 obejmuje w szczególności propagowanie kandydatów Komitetu. We wszystkich działaniach opisanych w zastrzeżeniach 2, 3 i 4 osoby, które się wypowiadają lub są cytowane, to niemal wyłącznie kandydaci Komitetu.

Ponadto kryterium A.2 obejmuje propagowanie nazwy Komitetu, a to miało charakter systematyczny w przekazach medialnych, o których mowa w zastrzeżeniu 4, w szczególności Jarosław Kaczyński był opisywany jako prezes PiS, a Krzysztof Lipiec – jako pełnomocnik okręgu tej partii (pozostali politycy PiS nie byli opisywani w sposób nawiązujący do Prawa i

Sprawiedliwości). W wielu wypowiedziach rząd był określany jako „rząd Prawa i Sprawiedliwości”.

Kryterium A.2 obejmuje też propagowanie programu lub założeń Komitetu – a to było obecne we wszystkich działaniach, o których mowa w zastrzeżeniach 2, 3 i 4. W szczególności przemówienie Kaczyńskiego i wypowiedzi pozostałych polityków PiS spełniają to kryterium. Na przykład słowa Kaczyńskiego o pedagogice wstydu (cytowane w serwisie informacyjnym Radia Kielce 16:00) wyrażają jedno z kluczowych założeń programowych Prawa i Sprawiedliwości. Podobny charakter mają jego słowa o niebezpieczeństwie demoralizacji, nienawiści i agresji ze strony politycznych przeciwników Zjednoczonej Prawicy (serwis informacyjny 17:00). Słowa Anny Krupki o tym, że za rządów PO-PSL likwidowano posterunki policji i jednostki wojskowe, a „my” (w domyśle PiS) je odbudowujemy (serwis informacyjny 19:00) też miały taki charakter. Zachwalanie świadczenia 800+ w audycjach, o których mowa w zastrzeżeniu 2, także stanowi propagowanie programu i założeń Komitetu, gdyż to świadczenie jest jednoznacznie kojarzone przez odbiorców z programem Prawa i Sprawiedliwości.

4.6.2 Kryterium B w odniesieniu do pikników „Silna Biało-Czerwona”

Kryterium B, to bezprawność działań. W odniesieniu do pikników organizowanych przez władze państwowe, zgodne z prawem mogło być ukazywanie dokonań władz państwowych (na przykład prezentacja sprzętu wojskowego, który jest na stanie armii) lub ich planów (na przykład planowanej rozbudowy sił zbrojnych). To wszystko nie mogło jednak odbywać się w kontekście partyjnym: nie mogło być czynione w imieniu partii politycznej lub komitetu wyborczego, nie mogło stanowić pochwały lub nagany określonych sił politycznych. Cytowane wyżej fragmenty przemówienia Jarosława Kaczyńskiego są w oczywisty sposób partyjne. Władze publiczne nie były władne zorganizować spotkania, w czasie którego padły takie słowa, a sam Kaczyński, który na spotkaniu występował ze względu na swoją funkcję rządową, a nie partyjną, nie miał prawa takich słów wypowiedzieć.

4.6.3 Kryterium B w odniesieniu do przekazów mediów publicznych (zastrzeżenia 2 i 4)

Zgodność z prawem audycji emitowanych przez nadawców publicznych należy oceniać według zasad ich misji publicznej. W myśl analizy przeprowadzonej powyżej (rozdział 2, str. 24), kluczowe są tu następujące pytania:

1. Czy poglądy sił politycznych innych niż Komitet były prezentowane w sposób podobny do sposobu, w jaki zaprezentowano poglądy Komitetu i jego kandydatów?
2. Czy przemówienie Jarosława Kaczyńskiego, dla którego przerwano program TVP Info, stanowiło „nagle zdarzenie wielkiej wagi” (pytanie dotyczy zastrzeżenia 4.1)?
3. Czy komentarze i oceny polityków były prezentowane w audycji informacyjnej?
4. Czy pominięto okoliczności ważne dla odbiorcy?

Odpowiedź na pytanie pierwsze jest zdecydowanie przecząca. W szczególności w odniesieniu do przekazu o pikniku w Zawichoście: tego samego dnia w tym samym województwie miał miejsce marsz PSL, w którym uczestniczył Władysław Kosiniak-Kamysz, przywódca tej partii. Przemówienie Kosiniaka-Kamysza wzmiankowano tylko raz, z bardzo skąpym omówieniem.

Przemówienie Kaczyńskiego było integralnie, na żywo transmitowane w TVP Info. Nic podobnego nie nastąpiło w przypadku przemówienia Kosiniaka-Kamysza (w TVP Info było tylko krótkie omówienie, nie pokazano przemawiającego Kosiniaka-Kamysza).

W odniesieniu do sprawozdań ze wszystkich pikników: wypowiedzi polityków, które pojawiły się w związku z piknikami, to wyłącznie wypowiedzi kandydatów i innych polityków Prawa i Sprawiedliwości (oraz, w przypadku jednego z pikników 800+, wypowiedź przypadkowej osoby, która jednak wyraziła poglądy Komitetu). Żadna wypowiedź polityka nie pojawiła się w związku z marszem PSL.

Szerzej, podczas całej kampanii wyborczej nadawcy publiczni eksponowali punkt widzenia Prawa i Sprawiedliwości, natomiast punkty widzenia innych sił politycznych były przekazywane w minimalnym zakresie. Jest to fakt notoryjny, który ponadto znajduje potwierdzenie w innych rozdziałach niniejszych zastrzeżeń.

Podsumowując, w mediach publicznych dyskryminacja między Komitetem a wszystkimi pozostałymi komitetami wyborczymi i siłami politycznymi przybrała olbrzymią skalę.

Odpowiedź na pytanie drugie także jest przecząca. Wynika to z tego, że Jarosław Kaczyński nie powiedział nic, co byłoby istotne i nowe. Powtarzał znane poglądy, chwalił rzekome sukcesy własnej partii, wzywał do głosowania na własną partię – w myśl karty powinności TVP nic z tych rzeczy nie uzasadniało przerwania programu.

Odpowiedź na pytanie trzecie jest twierdząca w odniesieniu do serwisów informacyjnych Radia Kielce (dotyczy zastrzeżeń 2.2 i 4.1). Tu komentarze i oceny polityków (często egzaltowane, w rodzaju: „Jak powiedziała Anna Krupka, wiceminister transportu i turystyki, bezpieczna Polska jest priorytetem dla rządu” czy też Krzysztof Lipiec: „To, co tutaj widzimy, jest niesamowite, widać, jak polskie wojsko rośnie w siłę [...]”) były zamieszczane w niemal wszystkich serwisach informacyjnych.

Odpowiedź na pytanie czwarte jest twierdząca: to, że zarówno pikniki 800+, jaki i piknik „Silna Biało-Czerwona” w Zawichoście, zorganizowane i sfinansowane przez władze publiczne, były używane do propagandy partyjnej (w szczególności: prezes partii rządzącej wzywał do głosowania na swoją partię przemawiając ze sceny pikniku w Zawichoście na tle wysokich oficerów Wojska Polskiego) – to jest poważne odejście od standardów demokracji, czytelne dla dziennikarzy, natomiast niekoniecznie czytelne dla mniej wyrobionych odbiorców. W tej sytuacji zwrócenie uwagi odbiorców na te sytuacje (w takiej czy innej formie) było obowiązkiem redakcji. Tego obowiązku nie dopełniono.

Podsumowując, przekazy emitowane przez nadawców publicznych naruszają zasady misji publicznej w stopniu rażącym i na kilka sposobów. Kryterium B jest spełnione.

4.6.4 Kryterium C w odniesieniu do pikniku w Zawichoście

Kryterium C znajduje się na str. 23 powyżej.

Jarosław Kaczyński jest prezesem Prawa i Sprawiedliwości i z tego tytułu sprawuje faktycznie kierownictwo Komitetu, a na mocy art. 86 § 1 k.wyb. jest członkiem Komitetu. Był też kandydatem Komitetu. W tej sytuacji przemówienie wyborcze, które wygłosił Kaczyński w Zawichoście, należy przypisać Komitetowi (używając sformułowań z kryterium C: było to zachowanie osoby związanej z Komitetem wskazujące na to, że komitet współpracuje z propagandą wyborczą prowadzoną podczas pikniku w Zawichoście, korzysta z niej i aprubuje ją).

Niedwuznaczny charakter tego, że Jarosław Kaczyński działał na rzecz Komitetu (o tym mowa w punkcie C.7) wynika z wyborczego, partyjnego charakteru fragmentów jego przemówienia. Będąc wicepremierem, Kaczyński mógł przedstawiać politykę rządu. Gdyby do tego się ograniczył i nie nadawał swoim słowom kolorytu partyjnego (na przykład, gdyby mówił wyłącznie o działaniach rządu, a nie – o działaniach rządu Prawa i Sprawiedliwości) to można

by się było zastanawiać, czy jego słowa rzeczywiście należy traktować jako wypowiediane w ramach działalności Komitetu, czy w imieniu rządu. Tu nie ma jednak takiej dwuznaczności.

4.6.5 Kryterium C w odniesieniu do przekazów medialnych

Wszystkie przekazy medialne, o których mowa w zastrzeżeniu 4, oparte są na przemówieniu Jarosława Kaczyńskiego oraz na wypowiedziach osób związanych z Komitetem. To przemówienie i te wypowiedzi zostały udzielone do kamery TVP lub do mikrofonu Radia Kielce. Niedwuznacznego działania w imieniu Komitetu (punkt C.7) jest niewątpliwe w przypadku Kaczyńskiego (kwestia omówiona powyżej), co do innych osób można je różnie oceniać.

W szczególności, w odniesieniu do Krzysztofa Lipca, sprawa jest jasna, gdyż był on obecny ze względu na swoją funkcję partyjną (tak był przedstawiany w Radiu Kielce) i jako kandydat.

W odniesieniu do wypowiedzi Anny Krupki dotyczącej likwidowania komisariatów policji i jednostek wojskowych za rządów PO-PSL (serwis informacyjny 19:00): Krupka była ministrem, powstaje więc pytanie, czy wypowiadała się w imieniu rządu, czy w imieniu Komitetu, z którego ramienia kandydowała. Odpowiedź na to pytanie jest jasna: Krupka była ministrem transportu i turystyki, komisariaty policji ani jednostki wojskowe nie wchodziły w zakres jej właściwości w rządzie. Ponadto jej słowa zawierają wyraźną krytykę sił politycznych konkurencyjnych wobec Komitetu – a taka krytyka nie jest rolą rządu, jest jedynie rolą Komitetu.

Warto dodatkowo podkreślić, że jest faktem notoryjnym, iż w okresie, kiedy miały miejsce omawiane tu pikniki, polityczny przekaz emitowany przez nadawców publicznych (w tym Telewizję Polską i Radio Kielce) miał charakter propagandy na rzecz Prawa i Sprawiedliwości i nie cechował się pluralizmem, bezstronnością, wyważeniem, niezależnością, wysoką jakością ani integralnością przekazu; ponadto przekaz ten nie odpowiadał demokratycznym potrzebom społeczeństwa. Tak więc politycy wypowiadający się dla TVP i dla Radia Kielce wiedzieli, że ich wypowiedzi będą używane do propagandy na rzecz Komitetu, tworzonej z naruszeniem zasad misji publicznej wyrażonych w art. 21 ust. 1 Ustawy i w preambule do Protokołu Amsterdamskiego.

Jarosław Kaczyński w dniu 2.06.2024 w Kłwatce Królewskiej użył następujących słów, aby zachęcić wyborców do głosowania na Jacka Kurskiego:

„[...] Jacek Kurski [oklaski] proszę państwa, doświadczony w Parlamencie Europejskim, doświadczony teraz ostatnio w Banku Światowym, człowiek, można powiedzieć, doświadczony w życiu międzynarodowym i to tak naprawdę bardzo, bardzo poważnie, a jednocześnie energia z niego tryska. Energia, inicjatywa, inwencja. [39:49] Wiem, że jednym telewizja się podobała, innym nie, ale nikt nie zaprzeczy, że miała ogromne znaczenie w naszych dwóch zwycięstwach. I dlatego ja z całego serca popieram Adama Bielana i z całego serca popieram Jacka Kurskiego.”

(zob. plik KLWATKA-KROLEWSKA-Spotkanie-z-Prezesem-PiS-J-Kaczynskim.mp4 zał. 30.7, czas 39:17).

4.7 Uzasadnienie zastrzeżenia 5 (afisze Baszko)

Przypomnienie treści zastrzeżenia: *Cztery billboardy rozmieszczone w Białymstoku w okresie od 15.08.2023 do 15.09.2023, promujące kandydata Komitetu do Sejmu w okręgu 24 (województwo podlaskie) Mieczysława Kazimierza Baszko pod pretekstem promowania XXVI*

Ogólnopolskich Igrzysk LZS, sfinansowane przez organizację, Krajowe Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe (KZ LZS) z dofinansowania państwowego (Ministerstwo Sportu i Turystyki).

Wartość: 69 382,84 zł.

Dowód na fakty opisane w zastrzeżeniu 5 i w niniejszym podrozdziale: pismo od KZ LZS (zał. 14), zawierające kolorowe reprodukcje billboardów. Ponadto, jak podsekretarz stanu w MSiT Piotr Borys napisał w piśmie z 1 marca 2024 do Andrzeja Malińskiego (zał. 12 i 30.4), „W kosztorysie zaplanowanym na realizację całego zadania Aktywna Wieś ujęto m.in. koszty przeznaczone na zakup lub produkcję materiałów promocyjnych, w tym w szczególności banerów, koszulek, plakatów, gadżetów (bez nagród i ubiorów), promocję przedsięwzięcia, wsparcie logistyczne, działania marketingowe, usługi wydawnicze. Zgodnie z przedstawionym kosztorysem wynosiły one 635 088,06 zł ze środków MSiT" (XXVI Ogólnopolskie Igrzyska LZS 2023 były jednym z wydarzeń uwzględnionym w projekcie Aktywna Wieś.).

Na każdym z afiszy nazwisko Baszko pisane jest dużą czcionką, przy czym na dwóch z nich jest to największa czcionka – a więc nazwisko Baszko jest głównym, najbardziej widocznym elementem afisza (w szczególności: jest bardziej widoczne niż nazwa reklamowanych igrzysk). Na trzech spośród czterech afiszy, nazwisko poprzedzone jest dwoma imionami („Mieczysław Kazimierz Baszko”), czyli jest zapisane tak, jak na karcie do głosowania. Taki sposób pisania ułatwia odbiorcy skojarzenie tego, co widzi na afiszu, z tym, jak ma potem głosować.

4.7.1 Kryteria A, B i C (str. 23) w odniesieniu do afiszy Baszko

Co do kryterium A: afisze spełniają w oczywisty sposób szczegółowe kryteria A.2 i A.3 (propagują kandydata, wpływają na budowanie wizerunku kandydata). Szczegółowe kryterium A.1 (prowadzenie kampanii na rzecz kandydata) też jest spełnione: jednym z często stosowanych sposobów prowadzenia kampanii jest powtarzanie w okresie poprzedzającym wybory nazwiska kandydata (na przykład na afiszach). Omawiane tu afisze właśnie to czynią. Spełnienie dowolnego z kryteriów szczegółowych A.1, A.2 lub A.3 oznacza, że spełnione jest kryterium A.

Kryterium B (podmiot, który prowadzi dane działania, nie jest do tego uprawniony) jest spełnione, gdyż propagowanie nazwiska Baszko czy też budowanie wizerunku Mieczysława Baszko nie należy ani do celów statutowych KZ LZS, ani do celów, na które organizacja ta była władna wydać pieniądze pochodzące z Ministerstwa Sportu i Turystyki. Nazwisko pana Baszko nie przyciąga publiczności, eksponowanie tego nazwiska nie służy więc promowaniu Ogólnopolskich Igrzysk LZS ani innych celów statutowych KZ LZS. Służy wyłącznie promowaniu pana Baszko.

Co do kryterium C: Od 2 marca 2022 r. co najmniej do 19 maja 2024 r. Mieczysław Baszko był prezesem organu reprezentacji KZ KZS zwanego Radą Główną (zał. 15, Dział 2, Rubryka 1, Podrubryka 1, L.p. 86, Nr wpisu 13). Tak więc wywieszenie afiszy, o których tu mowa, odbyło się pod jego kierownictwem. Spełnione więc jest szczegółowe kryterium C.5 (faktyczne zachowanie osoby związanej z Komitetem, a mianowicie kandydata Komitetu, wskazuje na to, że Komitet współpracuje z działaniami, o których tu mowa, korzysta z nich lub próbuje je).

Co do szczegółowego kryterium C.7, które wymaga, żeby było niedwuznaczne, że kandydat działał na rzecz Komitetu lub prowadzonej przez niego kampanii: dla spełnienia tego kryterium kluczowy jest fakt, że eksponowanie nazwiska Baszko nie było w interesie KZ LZS i nie pomagało w realizacji celów statutowych tej organizacji. Nie można więc uznać, że

Mieczysław Baszko promował swoje nazwisko działając na rzecz KZ LZS. Czyniąc to, działał na rzecz własnej kampanii wyborczej, a więc kampanii wyborczej Komitetu.

4.8 Szczegóły dotyczące zastrzeżenia 6 (promocja Gajda)

Zastrzeżenie opiera się na załącznikach 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. Są to materiały propagandowe lub ich reprodukcje oraz pisma dotyczące sprawy, otrzymane lub wysłane przez WFOŚiGW.

Wartość poszczególnych korzyści podana w zastrzeżeniach 6.1, 6.2 i 6.3, to koszty wyprodukowania i wywieszenia materiałów propagandowych, jakie podał WFOŚiGW. Są to w rzeczywistości koszty zaniżone, gdyż WFOŚiGW wylicza jedynie koszty zakupu usług obcych i towarów, a wyprodukowanie, dystrybucja i wywieszenie materiałów wymaga również wkładu pracy pracowników WFOŚiGW. Na przykład w przypadku kolorowanki, WFOŚiGW podaje jedynie koszty druku i jednocześnie pisze, że kolorowanka była rozdawana podczas różnych zgromadzeń, ale koszt jej dostarczenia do zgromadzeń i rozdawania nie jest podany.

Pisma pochodzące od WFOŚiGW, a mianowicie załączniki 8, 9 i 10 nie noszą podpisów. Wynika to z niedobrego sposobu postępowania przyjętego przez WFOŚiGW, polegającego na tym, że instytucja ta wysyła przez ePUAP pisma bez podpisu (taka możliwość istnieje w systemie ePUAP). Dodatkowo, pisma WFOŚiGW nie są datowane. W tej sytuacji istnieje potrzeba zwrócenia się do WFOŚiGW o potwierdzenie autorstwa i daty pism zawartych w załącznikach 8, 9 i 10.

Uzasadnienie zastrzeżenia: Rozumowanie, które prowadzi do wniosku, że kryteria A, B i C są spełnione w przypadku zastrzeżenia 6, jest w pełni analogiczne do rozumowania zawartego w rozdziale 4.7 powyżej, które dotyczy zastrzeżenia 5 (afisze Baszko).

4.9 Szczegóły, uzasadnienie i wycena dotyczące zastrzeżenia 7 (wypowiedzi Glapińskiego)

4.9.1 Cytaty z wywiadu, którego udzielił Adam Glapiński

Prezes NBP udzielił wywiadu Michałowi Karnowskiemu. Wywiad ukazał się w tygodniku „Sieci” z 8.10.2023, nr 41/2023 oraz na stronach internetowych NBP. Szersze cytaty z wywiadu znajdują się w zał. 22 i 30.2, punkt 8.1, str. 59. Pełny tekst wywiadu: zał. 23.

„Prowadzona przez ostatnie osiem lat polityka, sposób reakcji na przychodzące z zewnątrz kryzysy są oceniane jako wręcz wzorcowe. Wyniki polskiej gospodarki są tu niezaprzeczalnym argumentem.”

„[...] Polska jest wzorowym uczniem, z dobrym stanem finansów publicznych, z bardzo odpowiedzialnie prowadzonymi sprawami budżetu, podatków, państwa.”

„Ekonomiści związani z opozycją, w tym niektórzy zasiadający z Radzie Polityki Pieniężnej, od początku proponowali jeszcze bardziej radykalne, dużo większe podwyżki stóp procentowych. Intencje w mojej ocenie były polityczne. Chodziło o to, żeby zapłakali kredytobiorcy złotowi, kredyty inwestycyjne stały się niedostępne, gospodarka się załamała, wzrosło bezrobocie, a rząd upadł.”

„[...] od 2016 r. mamy okres triumfu gospodarczego, doganiania Zachodu i ten rozwój łatwo niestety zepsuć niemądrą, nieodpowiedzialną oraz niepatriotyczną polityką”

„[...] korupcja została zredukowana do minimum, w czym ogromna zasługa Centralnego Biura Antykorupcyjnego, pilnującego przede wszystkim rządzących.

Mało się mówi, że np. jeżeli chodzi o dopilnowanie, by unijne fundusze nie były rozkradane, jesteśmy w absolutnej czołówce.”

Na pytanie dziennikarza Michała Karnowskiego „Dlaczego blokują KPO?” Glapiński odpowiada:

„[...] Dodałyby do wzrostu gospodarczego 0,3-0,4 proc. PKB. Przy naszym normalnym ok. 4-proc. wzroście to nie ma większego znaczenia. Polityczny charakter tej blokady, jej faktyczna bezprawność nie ulegają wątpliwości, nawet nie jest to specjalnie skrywane. [...] KPO służy do prymitywnego, ekonomicznego szantażu Polski. Nie należy temu ulec.”

I dalej:

„Dopiero obecne rządy przywróciły konieczną równowagę w sektorze bankowym, reponizując, przez transakcje rynkowe, część banków. W mediach to się nie udało. Przecież każdy widzi, że kapitał niemiecki w mediach nie kieruje się interesem polskim, ale niemieckim. [...] Te media z całej siły promują szkodliwe dla Polski zmiany traktatów, likwidacji prawa weta, skrajnego ograniczenia suwerenności państwowej.”

„Dziś rząd uznał, że nie może ryzykować, że trzeba się zbroić natychmiast. słusznie zrobił.”

Na pytanie dziennikarza: „Ktoś może powiedzieć: nie lepiej oprzeć się na sojusznikach?” Glapiński odpowiada:

„Na linii Wisły, jak przewidywały plany obronne za Donalda Tuska? W takiej sytuacji Polska byłaby zniszczona, duża jej część okupowana.”

Na pytanie: „Jak Pan patrzy na te haniebne słowa, padające ze strony części polityków opozycji, mediów, celebrytów, wobec obrońców polskich granic?” Glapiński odpowiada:

„Były skandaliczne, wymagają potępienia. [...] Jak można [...] tak kłamliwie atakować nasze siły zbrojne? Służby broniące granic? Rząd i inne instytucje państwowe? Trybunał Konstytucyjny? Także Narodowy Bank Polski? Trudno oprzeć się wrażeniu, że te ataki są także elementem wojny hybrydowej przeciwko Polsce.”

I dalej:

„Odwieczna rosyjska tendencja, by z Polski stworzyć kondominium, mniej lub bardziej pogłębione, niestety, co jakiś czas się odzywa.”

4.9.2 Uzasadnienie zastrzeżenia

Fakt, że cytowane wyżej wypowiedzi Adama Glapińskiego spełniają **kryterium A**, nie budzi wątpliwości i nie wymaga analizy.

Kryterium B (bezprawność działań) jest spełnione ze względu na art. 227 ust. 4 Konstytucji, który stanowi:

Prezes Narodowego Banku Polskiego nie może należeć do partii politycznej, związku zawodowego ani prowadzić działalności publicznej nie dającej się pogodzić z godnością jego urzędu.

Sposób, w jaki należy rozumieć ten przepis, jest wyjaśniony w załączniku 22 (również 30.2), rozdział 8, str. 55-57 załącznika (odniesienia do piśmiennictwa znajdują się w załączniku). W

myśl załącznika, art. 227 ust. 4 Konstytucji nie tylko zakazuje Prezesowi NBP działalności partyjnej w ścisłym tego słowa znaczeniu, ale też nakłada na niego „nakaz zachowania apolityczności”, w szczególności zakazane są „publiczne wypowiedzi wyrażające poparcie dla działań określonej partii politycznej, a także komentujące bieżące spory polityczne niezwiązane z kompetencjami banku centralnego”.

Cytowane wyżej wypowiedzi naruszają art. 227 ust. 4 Konstytucji w sposób rażący.

W odniesieniu do **kryterium C**, kluczowe są długotrwałe i bliskie związki Adama Glapińskiego z partią Prawo i Sprawiedliwość.

Adam Glapiński przyjaźni się z Jarosławem Kaczyńskim od 35 lat. Kaczyński potwierdził to w wypowiedzi, która znajduje się w reportażu TVN, zał. 30.3, czas 9:14: „prezes NBP nie ma żadnych prawnych ograniczeń, jeśli chodzi o kontakty osobiste, przynajmniej jeśli chodzi o ludzi, których zna od przeszło 35 lat”. Glapiński też to potwierdził (te nsam reportaż, czas 10:14), mówiąc o Kaczyńskim „z przyjemnością się z nim zawsze spotykam i czuję niedosyt tych spotkań”.

Adam Glapiński był obecny na spotkaniach w siedzibie partii Prawo i Sprawiedliwość. Dwa takie spotkania są udokumentowane w prasie (zał. 24 i 25).

W roku 2024 Adam Glapiński przyjął do pracy w NBP co najmniej 18 osób związanych z partią Prawo i Sprawiedliwość, które traciły prace w innych instytucjach z powodu wyborów przegranych przez tę partię wyborach. Reportaż TVP (zał. 30.3) wylicza te osoby w następujący sposób:

Czas 1:18: „Rok 2017. W całym kraju wiszą billboardy mające przekonać Polaków do czystek kadrowych w sądach, które przeprowadza minister Ziobro. [...] Kampanię o nazwie «Sprawiedliwe Sądy» przeprowadzała między innymi spółka Solvere. To jej ówczesna współwłaścicielka Anna Plakwicz, zawsze bliska partii. Tu w kampanii wyborczej z 2011 r., pracowała w biurze prasowym PiS-u, w kancelarii premier Szydło, a ostatnio w państwowych gigantach PKO BP i PZU. Gdy tylko władza PiS się skończyła, szybko znalazła nowe zatrudnienie w Narodowym Banku Polskim. O swoich kompetencjach do pracy w NBP nie chciała z nami rozmawiać.”

Czas 21:25: „prawie wszyscy członkowie zarządu NBP, to osoby, które wcześniej były związane z władzą PiS.”

Czas 21:46: „W banku od kilku miesięcy trwa masowe zatrudnianie osób związanych z Prawem i Sprawiedliwością i poprzednim rządem.

Artur Soboń – były wiceminister finansów, który wcześniej wprowadzał program Polski Ład.

Damian Diaz – były reporter rządowej TVP

Marcin Sławecki – były szef gabinetu Zbigniewa Ziobry

Adrianna Całus-Polak – była rzeczniczka ministra Czarnka

Natalia Grządziel dbała o wizerunek Beaty Szydło, była makijażystką Jarosława Kaczyńskiego

Piotr Rycerski – kandydował z list PiS do Sejmu, zięć Stanisława Piotrowicza

Paweł Gajewski – wcześniej prawa ręka Jacka Kurskiego w TVP

Paweł Rybicki prowadził kampanię wybrAndrzeja Dudy, doradzał politykom PiS w prowadzeniu mediów społecznościowych

Anna Kasprzyszak – była doradczyni Prezydenta, była żona Mariusza Kamińskiego

Izabela Zdzikot – żona byłego prezesa Poczty Polskiej

Anna Kaczmarska, to była szefowa Kancelarii Sejmu, wcześniej radna PiS na warszawskim Targówku

Roman Kroner – bliski współpracownik Jacka Sasina, gdy ten był jeszcze samorządowcem w Wołominie, później pracował w kancelarii Prezydenta

[...]

Piotr Trybek – wcześniej w Ministerstwie Pracy

Jolanta Lewandowska – była dyrektorka w ministerstwie obrony

Dawid Dziama – wcześniej w centrum informacyjnym rządu

Błażej Poboży – były wiceminister spraw wewnętrznych w rządzie PiS. On już odszedł do kancelarii Prezydenta.

Przez trzy miesiące rzecznikiem NBP był Wojciech Andrusiewicz, wcześniej rzecznik Ministerstwa Zdrowia rządu PiS”

Nie ulega kwestii, że zatrudnienie w krótkim czasie tak wielkiej liczby osób związanych z konkretną partią polityczną wynika z pobudek politycznych. Jednak, aby upewnić się, że – jak informują dziennikarze TVN24 – osoby te rzeczywiście zostały niedawno zatrudnione w NBP i że ich zatrudnienie nie ma uzasadnienia innego niż polityczne, należy zadać NBP pytania, które znajdują się w rozdziale *Pytania, które należy zadać organom administracji publicznej*, punkt 4, str. 13 powyżej.

Opisane tu fakty wskazują na silne związki i współdziałanie między Adamem Glapińskim a partią Prawo i Sprawiedliwość. Te związki niedwuznacznie wskazują, że działania Adama Glapińskiego prowadzone na rzecz Komitetu (a cytowane powyżej wypowiedzi do takich działań się zaliczają) musiały być prowadzone przy współpracy i aprobachie Komitetu.

W szczególności, Adama Glapińskiego należy uważać za działacza politycznego zazwyczaj zaangażowanego w działania partii Prawo i Sprawiedliwość – a więc szczegółowe kryterium C.6 jest spełnione. Szczegółowe kryterium C.7 (niedwuznaczny charakter tego, że działania są prowadzone na rzecz Komitetu) jest spełnione co najmniej wobec tych wypowiedzi, które nie mają związku ani z kompetencjami NBP, ani z wiedzą naukową Glapińskiego (np. wypowiedzi dotyczące planów obronnych Polski, zbrojeń, sytuacji na granicy z Białorusią, projektów traktatów unijnych. W tych sprawach bowiem Adam Glapiński nie miał ani prawa, ani powodu, by wypowiadać się jako prezes NBP.

przede wszystkim należy wyjaśnić, dlaczego spełnione jest szczegółowe kryterium C.6, a mianowicie faktyczne zachowanie komitetu wyborczego Adam Glapiński

po pierwsze z tego, że wypowiedzi zostały zamieszczone między innymi na stronach internetowych NBP – a więc nie są one jedynie osobistym dziełem Adama Glapińskiego, NBP jako instytucja był tu również te był

4.9.3 Wycena korzyści

Z informacji, które Agnieszka Borowiec uzyskała w redakcji „Sieci” (zał. 26), wynika, że koszt artykułu sponsorowanego napisanego z udziałem redakcji i zamieszczonego w tym tygodniku wynosi 19 000 zł netto dla 3500 znaków. Jeżeli weźmiemy tę ofertę cenową za podstawę wartości artykułów w tygodniku, to publikacja w tym tygodniku wywiadu Adama Glapińskiego, który liczy 19 926 znaków, ma wartość $19926 / 3500 * 19\ 000$ zł netto, czyli 108170 zł netto, 133049 zł brutto.

4.10 Szczegóły dotyczące zastrzeżenia 8 (sprawozdania z konwencji w TVP)

4.10.1 Szczegółowy spis sprawozdań z konwencji PiS w Końskich, 9.09.2023 (dotyczy zastrzeżenia 8.2)

TVP Info:

10:35 do 10:39: zapowiedź konwencji, rozmowa z rzecznikiem PiS, Rafałem Bochenkiem

10:39 do 10:42: Konkrety Prawa i Sprawiedliwości – wystąpienia przedstawicieli PiS

11:30 do 11:32: zapowiedź konwencji, fragment wypowiedzi Rafała Bochenka

11:33 do 11:37: zapowiedź, minister rolnictwa i rozwoju wsi, Robert Telus

11:37 do 11:45: rozmowa o konwencji z Adrianem Stankowskim (stałym komentatorem TVP Info; komentator płatny wg Radomira Czarneckiego, autora programu "Nic za darmo" w Czarno na Białym, TVN24)

11:45 do 11:50: rozmowa przed konwencją o „konkretach” z Piotrem Glińskim

11:50 do 11:54: kontynuacja rozmowy z Adrianem Stankowskim

Następujące paski pojawiły się na ekranie:

**PiS PRZEDSTAWI DZIŚ CAŁOŚCIOWY PROGRAM DLA POLAKÓW
KONKRETY PRAWA I SPRAWIEDLIWOŚCI**

12:01 do 12:06: zapowiedź konwencji

12:06 do 14:25: transmisja konwencji na żywo

14:25 do 14:30: przypomnienie „konkretów” z konwencji, z dwoma fragmentami wystąpienia Jarosława Kaczyńskiego.

14:30 do 14:42: podsumowanie konwencji przez Michała Karnowskiego, portal wPolityce.pl, tygodnik Sieci (płatny komentator wg Radomira Czarneckiego)

14:42 do 14:44: odtworzenie fragmentu wystąpienia Kaczyńskiego na konwencji

14:44 do 14:54: kolejny komentarz "konkretów" konwencji, Tomasz Sakiewicz, Gazeta Polska, Gazeta Polska Codziennie

14:54 do 15:00: rozmowa z Mateuszem Morawieckim, omówienie „konkretów”, podsumowanie konwencji

15:00 do 15:02: powtórka fragmentu wystąpienia Kaczyńskiego na konwencji

15:02 do 15:05: powtórka fragmentu wystąpienia Elżbiety Witek na konwencji

15:05 do 15:06: powtórka fragmentu wystąpienia Pawła Kukiza na konwencji

15:06 do 15:10: rozmowa z Mariuszem Błaszczakiem o „8 konkretach” ogłoszonych na konwencji.

15:10 do 15:16: komentarz do „konkretów”, Miłosz Monasterski (płatny komentator wg Radomira Czarneckiego)

15:29 do 15:39: relacja z konwencji z fragmentami wystąpień Kaczyńskiego, Witek, Kukiza

15:39 do 15:44: rozmowa z Elżbietą Witek na temat przedstawionego programu

15:44 do 15:46: powtórka fragmentu wystąpienia Kaczyńskiego

15:46 do 15:51: o przedstawionych propozycjach Prawa i Sprawiedliwości – prezentacja

15:51 do 15:58: rozmowa z Markiem Królem o "filarach" przedstawionego programu PiS, podsumowanie

15:58 do 16:00: powtórka fragmentu wystąpienia Kaczyńskiego na konwencji

16:01 do 16:17: program Debata. Dyskutowano głównie o jednym z "filarów" przedstawionych na konwencji – emeryturach stażowych. Wprowadzeniem był fragment wystąpienia Kaczyńskiego

16:17 do 16:20: relacja z konwencji, wycinki z transmisji 2 razy Kaczyński, Witek, Morawiecki

16:20 do 16:23: o przedstawionych propozycjach Prawa i Sprawiedliwości, prezentacja, ciąg dalszy

16:23 do 16:30: Komentarz do "konkretów" przedstawionych na konwencji, Piotr Nisztor (płatny komentator, wg Radomira Czarneckiego)

16:45 do 16:47: relacja z konwencji z wycinkiem wystąpienia Kaczyńskiego

17:00 do 17:02: relacja z konwencji z fragmentami wystąpień Kaczyńskiego, Morawieckiego, Witek, Kukiza

18:00 do 18:04: („Panorama”): na początku programu słowa: „[...] zdaniem ekspertów trwa najgorętszy weekend kampanijny w kraju. Partie polityczne odsłoniły wszystkie karty. Na początek emerytury stażowe [...]”. W dalszym ciągu Panoramy relacja z konwencji. Fragmenty wystąpień: Kaczyński razy 6, Morawiecki, Kukiz. Wypowiedzi w kuluarach: Błaszczak, Witek.

18:20 do 18:26: Serwis Info, relacja z konwencji, fragmenty wystąpień Kaczyńskiego i Witek, rozmowa w kuluarach z Morawieckim, komentarze stałych komentatorów (Marek Król, Tomasz Sakiewicz).

18:52 do 18:56: Serwis Info, relacja z konwencji, film rozpoczynający konwencję, fragmenty wystąpień: Kaczyński razy 3, Witek, Morawiecki, komentarz stałego komentatora, Michała Karnowskiego (płatny komentator, wg Radomira Czarneckiego).

19:21 do 19:24: Serwis Info, relacja z konwencji, film pokazany na rozpoczęcie konwencji, Kaczyński, Witek.

19:30 do 19:37: Wiadomości, relacja z konwencji, fragmenty wystąpień: Kaczyński 5 razy, Witek, Morawiecki, Kukiz, ataki na opozycję, rozmowy z uczestnikami, wyznawcami PiS, rozmowy z Kuźmiukiem i Foglem.

20:14 do 20:19: Relacja z konwencji. Fragmenty wystąpień: Kaczyński x 4; Witek x 2, Morawiecki, Kukiz oraz całkowicie zbieżna z linią partii narracja i komentarze Marka Króla i Tomasza Sakiewicza. (w tym: 20:15 do 20:16: fragment wystąpienia Kaczyńskiego w debacie „Minęła 20” na temat emerytur stażowych)

20:27 do 20:27: Fragment wystąpienia Witek w „Minęła 20”, w którym przypominała, że rząd PO/PSL podwyższył wiek emerytalny.

22:26 do 22:29: Serwis Info, Relacja z konwencji PiS, fragment wystąpienia Kaczyńskiego na temat emerytur stażowych. Powtórzono fragment programu „Wstaje dzień”, w którym goście tego programu wygłaszali teksty chwalebne obietnicę wprowadzenia emerytur stażowych.

23:00 do 23:10: Info Wieczór, Relacja z konwencji PiS. Film rozpoczynający konwencję, fragmenty wystąpień: Kaczyński x 4, Witek, Morawiecki. Wywiady z wyznawcami, uczestnikami wydarzenia. Wypowiedzi Zbigniewa Kuźmiuka i Radosława Fogla, komentarz Karola Gaca, gloryfikujący PiS.

23:14 do 23:21: Karol Gac podsumowuje konwencje PiS i KO. Agresywne zarzuty pod adresem PO i peany na cześć PiS. Fragment Debaty TVP Info, wypowiedzi odnoszące się do konwencji PiS.

TVP1:

Obserwatorium Wyborcze nie prowadziło systematycznej obserwacji tego programu; polityczny przekaz konwencji był propagowany co najmniej w „Wiadomościach” od 19:30 do 19:37 (program nadawany jednocześnie w TVP1 i w TVP Info – zobacz wyżej).

TVP2:

Obserwatorium Wyborcze nie prowadziło systematycznej obserwacji tego programu; polityczny przekaz konwencji był propagowany co najmniej w „Panoramie” od 18:00 do 18:04 (program nadawany jednocześnie w TVP2 i w TVP Info – zobacz wyżej).

4.10.2 Szczegółowy spis sprawozdań z konwencji PiS w dniu 23.09.2023 (dotyczący zastrzeżenia 8.3)

TVP Info:

07:00 do 07:11 Serwis Info, a w nim m.in.:

- 7:02 do 7:03: Emisja spotu wyborczego PiS, tak jakby stanowił materiał redakcyjny, a nie reklamę (fakt, że wyprodukowano spot, jest przekazywany jako wiadomość w programie informacyjnym). Spot zaczyna się tak: „TUSK był szefem Rady Europejskiej, próbował zmusić Polskę DO PRZYJĘCIA NIELEGALNYCH IMIGRANTÓW. Posunął się nawet do gróźb.”

07:31 do 07:41 Serwis Info, a w nim m.in.:

- 7:31 do 7:33: Informacja o mających nastąpić w tym dniu regionalnych konwencjach wyborczych w Gorzowie Wielkopolskim i Szczecinie. Następnie ponowna emisja spotu wyborczego PiS (tak, jak pół godziny wcześniej).

08:09 do 08:10,

10:07 do 10:09,

10:48 do 10:49,

11:01 do 11:02,

11:49 do 11:50,

12:46 do 12:48: Jeszcze sześć razy emisja tego samego spotu wyborczego PiS, w taki sam sposób, w ramach audycji „Serwis Info”.

Od 12:59 Serwis Info, a w nim m.in. pasek o treści:

NOWY SPOT PiS - "JEŚLI TUSK ZNÓW DOJDZIE DO WŁADZY, TO PRZYJMIE NIELEGALNYCH IMIGRANTÓW DO POLSKI"

13:20 - 13:50 Spotkanie wyborcze Beaty Szydło w Więcborku

13:50 - 14:02 Przemówienie Mariusza Błaszczaka, kandydata PiS do Sejmu, ministra obrony narodowej na przysiędze wojskowej na polach Grunwaldu. W tym przemówieniu następujące słowa w najbardziej wyrazisty sposób wpisywały się w walkę wyborczą między Prawem i Sprawiedliwością a jego konkurentami:

„[...] opozycja mówiła: «to jest niemożliwe, żeby wojsko polskie liczyło 300 tys. żołnierzy». Proszę państwa, jest to możliwe. I tak będzie. Oczywiście jest jeden warunek: tan kurs, który przyjął rząd Prawa i Sprawiedliwości musi być kontynuowany. [...] każdy centymetr polskiej ziemi jest broniony przez wojsko polskie, no to mamy gwarancję bezpieczeństwa naszej ojczyzny. Tak nie było przede 2015 rokiem. Ówczesny rząd, rząd koalicji PO-PSL zakładał obronę na linii Wisły, a więc chciał zostawić te tereny położone na wschód od Wisły na pastwę wroga. Ale to się zmieniło. [...] Brygada artylerii z Węgorzewa, Warmińska Brygada Artylerii, też w 2011 roku rząd Donalda Tuska zlikwidował tę brygadę, bo była niepotrzebna. Teraz też mi mówią z opozycji, że za dużo sprzętu wojskowego kupuję.

[...] Nie przejmujcie się tym, że grupa celebrytów związanych z opozycją pluje na polski mundur. To jest haniebnie, ten film „Zielona Granica”, to jest uderzenie w Polskę, to jest wpisanie się w scenariusz Putina.

[...] mamy osiemnastą dywizję zmechanizowaną, dywizję, którą reaktywowaliśmy w roku 2018 na gruzach zlikwidowanej też w 2011 roku przez rząd Donalda Tuska I Warszawskiej Dywizji Zmechanizowanej im. Tadeusza Kościuszki.”

14:06 - 15:05 Serwis Info (z dużą przerwą na konwencję Komitetu)

- 14:06 do 14:07: znów taka sama emisja tego samego spotu wyborczego Komitetu.
- 14:06 do 14:56: Program przerwany napisem „PILNE!”, po którym następuje transmisja na żywo lokalnej konwencji PiS w Gorzowie Wielkopolskim.
- 14:56 do 14:57: Komentarz Miłosza Monasterskiego do powyższej konwencji.
- 14:57 do 15:05: Relacja ze spotkania wyborczego Mateusza Morawieckiego w Raciborzu.

15:37 do 15:38: Informacja o spotkaniu Kaczyńskiego w Gorzowie Wielkopolskim.

15:38 do 15:40: Fragment przemówienia Kaczyńskiego w Gorzowie Wielkopolskim.

Pasek:

J. KACZYŃSKI: TUSK NIE PRZEDSTAWIA PROGRAMU, TYLKO CHCE WPROWADZAĆ NARZUCONĄ MU POLITYKĘ

15:40 do 15:41: Komentarz Miłosza Monasterskiego o „oszczędzaniu na polskiej armii za czasów PO PSL”. Z komentarza wynikało, że tamten rząd nie był rządem polskim. Była też wzmianka o „Linii Tuska” (chodzi o rzekomą linię obrony na Wiśle).

15:44 do 15:47: Wystąpienie Jarosława Kaczyńskiego z Gorzowa, atakujące Agnieszkę Holland.

15:47 do 15:48: Wystąpienie Beaty Szydło, atakujące "Zieloną Granicę".

15:48 do 15:50: Powtórzenie fragmentu wystąpienia Błaszczaka na przysiędze wojskowej.

15:50 do 15:51: Kandydat PiS do Sejmu Przemysław Czarnek opowiada o tym, że w Kędzierzynie Koźlu pewna nauczycielka „wykorzystując, że jest kandydatką KO do Sejmu” próbowała zabrać uczniów do kina na „skandaliczny antypolski paszkwil”. Zostało to udaremnione przez postawę rodziców.

15:51 do 15:52: Powtórzenie fragmentu konferencji prasowej Ozdoby, na której domagał się zdymisjonowania dyrektorki Mazowieckiego Instytutu Kultury i wyjaśnień od PSL (instytut podlega marszałkowi województwa Struzikowi z PSL).

15:57 do 16:02 Powtórzenie fragmentu programu Forum z wystąpieniem Anny Kwiecień, kandydatki PiS do Sejmu oraz „prezentacją” dokumentu określającego strategię obronną państwa z 2011r. Pasek:

DOKTRYNA TUSKA - OBRONA POLSKI DOPIERO NA LINII WISŁY

16:02 do 16:03: znów taka sama emisja tego samego spotu wyborczego Komitetu.

16:14 do 16:17: Fragment przemówienia Jarosława Kaczyńskiego z lokalnej konwencji PiS w Gorzowie Wielkopolskim.

16:47 do 16:53 Beata Kempa na kampanijnym szlaku dotarła do Żnina i przemawia na spotkaniu wyborczym.

16:53 do 16:55: Propozycje programowe kandydata Komitetu Pawła Kukiza zrealizowane przez ministra i jednocześnie kandydata Komitetu Przemysława Czarnka. Podziękowania od Kukiza dla Czarnka.

16:55 do 16:56: Joanna Lichočka, kandydatka PiS do Sejmu w kampanijnej trasie po swoim okręgu (nr 11, Sieradz). Wypowiedź ze Zgierza. Zapowiedź jej wystąpienia: „«Jeśli Prawo i Sprawiedliwość wygra wybory, nie pozwoli na wyprzedaż majątku Narodowego czy przyjęcie nielegalnych migrantów» – mówiła w Zgierzku posłanka Joanna Lichočka. Przypomniała również szczegóły programu wyborczego Prawa i Sprawiedliwości.

16:58 do 17:46: Serwis został przerwany. Transmisja na żywo z lokalnej konwencji wyborczej Komitetu w Szczecinie.

17:46 do 17:54: Powtórzenie z 16:47 do 16:53: Beata Szydło na kampanijnym szlaku dotarła do Żnina i przemawia na spotkaniu wyborczym.

18:00 do 18:15 Panorama, a w niej m.in.:

- 18:07 do 18:10: W tym przedziale czasowym padły słowa: „Przed możliwą kolejną wojną hybrydową ostrzega Prawo i Sprawiedliwość, podkreślając rolę zapory na polsko białoruskiej granicy w zapewnianiu bezpieczeństwa. Rząd przekonuje też, że Polska nie zgodzi się na przymusową relokację migrantów i przypomina, jakie zdanie w sprawie

przyjmowania mieszkańców krajów muzułmańskich miał poprzedni rząd.”, a następnie miała miejsce kolejna emisja tego samego spotu wyborczego Komitetu.

- 18:09: Fragment przemówienia Jarosława Kaczyńskiego z lokalnej konwencji PiS w Gorzowie Wielkopolskim.
- 18:10 do 18:12: Materiał zapowiedziany tak: „Polska armia coraz liczniejsza. Tylko w ten weekend 4,5 tysiąca nowych żołnierzy dołącza do szeregów Wojska Polskiego. Zainteresowanie karierą w wojsku cały czas rośnie, a po tym, jak ujawniono szokujące dokumenty świadczące o tym, że rząd PO PSL chciał tworzyć linię obrony Polski na Wiśle, jest zapewnienie, że Polski żołnierz będzie strzegł każdego centymetra naszego terytorium.” W materiale była wypowiedź Kaczyńskiego o "linii zdrady Tuska" zilustrowana mapą.
- 18:12 – 18:15: O programie wyborczym PiS, a mianowicie:
 - Obietnice dotyczące budownictwa mieszkań i modernizacji budynków z wielkiej płyty – Mówił o tym Mateusz Morawiecki na spotkaniu wyborczym w Katowicach,
 - Bezpieczna przyszłość Polski – obiecywał Jarosław Kaczyński w Gorzowie,
 - Rodziny otrzymają większe wsparcie na dzieci – obiecywała Beata Szydło.

18:19 do 18:27 Serwis Info, a w nim m.in.:

- 18:19: Tusk cały czas chce wprowadzić w Polsce niemieckie porządki – powiedział podczas spotkania z mieszkańcami Szczecina wicepremier Jarosław Kaczyński, prezes PiS.
- 18:21 do 18:23: Materiał sugerujący, że zdaniem Tuska okupacja niemiecka rozwijała Polaków kulturowo. W materiale wypowiedź Kaczyńskiego z wiecu wyborczego w Gorzowie tego samego dnia.
- 18:23 do 18:25: Powtórzenie komentarza Miłosza Monasterskiego, z którego wynika, że rząd Tuska nie był rządem polskim. Komentarz już emitowanego od 15:40 do 15:41 Do tego pasek:

PLATFORMA LIKWIDOWAŁA POLSKĄ ARMIE

19:13 do 19:28 Serwis Info, a w nim m.in.:

- 19:13 do 19:15: Fragment wystąpienia J. Kaczyńskiego podczas konwencji wyborczej w Szczecinie, zapowiedziany tak: „Wicepremier Jarosław Kaczyński na spotkaniu z mieszkańcami Szczecina powiedział, że po ataku hybrydowym ze strony Białorusi opozycja chciała ośmieszyć ideę obrony granicy wschodniej. Prezes PiSu odniósł się także do filmu «Zielona granica» Agnieszki Holland.”
- 19:17 do 19:19: Powtórka odpowiedzi J. Kaczyńskiego na słowa D. Tuska podczas konwencji wyborczej w Gorzowie Wielkopolskim.
- 19:19 do 19:20: znów taka sama emisja tego samego spotu wyborczego Komitetu.
- 19:22 do 19:24: Fragment wystąpienia J. Kaczyńskiego na konwencji wyborczej w Gorzowie Wielkopolskim o niemieckich porządkach Tuska.

19:30 do 19:57 Wiadomości, a w nich m.in.:

- 19:31 do 19:34: atak na film „Zielona Granica”, w tym

- historia o nauczycielce, kandydatce KO do Sejmu, która chciała zabrać uczniów na film, ale rodzice zagroźli drogę,
- wypowiedź J. Kaczyńskiego na temat filmu na konwencji wyborczej Komitetu w Szczecinie.
- 19:40 do 19:43 Materiał o wzmacnianiu naszych sił zbrojnych, w którym m.in. usłyszeliśmy, że opozycja była przeciwna utworzeniu Wojsk Obrony Terytorialnej, które są chwalone w materiale. Na dowód usłyszeliśmy archiwalną wypowiedź Kosiniaka-Kamysza – opowiadał się za ich likwidacją. Była wypowiedź Kaczyńskiego z konwencji wyborczej w Gorzowie Wielkopolskim. Usłyszeliśmy, że opozycja chce wpuszczać imigrantów. Była wypowiedź D. Tuska nazywającego imigrantów biednymi ludźmi.
- ok. 19:45 pasek:

LINIA ZDRADY TUSKA
- 19:45 do 19:48: materiał o imigracji zawierający słowa: „Rząd Prawa i Sprawiedliwości nie zgadza się na przymusową relokację. Co innego Donald Tusk.” oraz spot Prawa i Sprawiedliwości, według którego Tusk próbował zmusić Polskę do przyjęcia imigrantów. Wstawiono, w charakterze komentarza, wycinki wypowiedzi Kaczyńskiego i Szydło.

Na zakończenie materiału, wypowiedzi J. Kaczyńskiego i B. Szydło, a po nich słowa: „Dziś Polska jest bezpiecznym krajem, ale zmiana polityki migracyjnej może ten spokój zaburzyć.”

23:00 do 23:47: Serwis Info, a w nim:

- 23:09 do 23:12: Powtórzenie z godz. 19:40 do 19:43 (wypowiedź J. Kaczyńskiego, krytyka opozycji).
- Między 23:12 a 23:15 pasek:

LINIA ZDRADY TUSKA
- 23:17 do 23:18: znów taka sama emisja tego samego spotu wyborczego Komitetu.
- 23:28 do 23:30: Fragment wystąpienia Kaczyńskiego podczas konwencji wyborczej w Gorzowie Wielkopolskim.
- 23:34 do 23:39: Przemówienie Beaty Szydło ze spotkania przedwyborczego w Gniewkowie.

5 Załączniki

5.1 Nagrania programów nadawców publicznych (Smoki)

Obserwatorium Wyborcze wspólnie z Fundacją Pomocniczą imienia Krzysztofa Skubiszewskiego (KRS 0000529298; dalej: Fundacja) prowadzi system Smoki, który nagrywa programy radiowe i telewizyjne nadawców publicznych, zarówno ogólnopolskie, jak i regionalne. Okres, w którym prowadzone są te nagrania, obejmuje w szczególności cały czas od zarządzenia wyborów, których dotyczą niniejsze zastrzeżenia, aż do dnia głosowania włącznie.

Wszystkie nagrania, które znajdują się w systemie Smoki, pochodzą z emisji nadawców prowadzonej drogą naziemną lub, w przypadku niektórych programów regionalnych, z emisji prowadzonej przez nadawców w internecie. Nagrania nie są uzupełniane po czasie (nie ściągamy audycji archiwalnych ze stron internetowych nadawców ani z innych źródeł).

Wszystkie nagrania programów nadawców publicznych załączone do niniejszych zastrzeżeń pochodzą z systemu Smoki.

Niżej podpisany jest wiceprezesem zarządu Fundacji uprawnionym do reprezentowania Fundacji na zewnątrz, tak więc podane tu informacje na temat systemu Smoki należy traktować również jako oświadczenie Fundacji.

Pendrive załączone do niniejszych zastrzeżeń zawiera w szczególności następujące katalogi nagrań pochodzących z systemu Smoki:

- **tvpi-info-2024-08-13** – programy TVP Info z dnia 13.08.2023
- **tvpi-info-2024-09-02** – programy TVP Info z dnia 2.09.2023
- **tvpi-info-2024-09-09** – programy TVP Info z dnia 9.09.2023
- **tvpi-info-2024-09-23** – programy TVP Info z dnia 23.09.2023
- **tvpi-info-2024-10-01** – programy TVP Info z dnia 1.10.2023
- **tvpi3-kielce-2023-08-13** – programy TVP3 Kielce z dnia 13.08.2023
- **tvpi3-kielce-2023-08-27** – programy TVP3 Kielce z dnia 27.08.2023
- **prki-kielce-2023-08-13** – programy Radia Kielce z dnia 13.08.2023

Każdy z plików zawartych w tych katalogach zawiera zapis programu trwający jedną godzinę i zaczynający się od pełnej godziny. Nazwa każdego pliku zaczyna się od skrótu nazwy programu, z którego pochodzi:

- **tvpi:** TVP Info
- **tvpi3ki:** TVP3 Kielce
- **prki:** Radio Kielce

Po tym skrócie nazwa zawiera tiret („-”), datę i godzinę nagrania w formie:

- rok (cztery cyfry)
- miesiąc (dwie cyfry)
- dzień miesiąca (dwie cyfry)
- godzina początku nagrania (dwie cyfry, od 00 do 23)

Występuje następnie czterocyfrowy numer nagrania, który jest wewnętrzną informacją systemu Smoki (bez znaczenia dla Czytelnika niniejszych Zastrzeżeń), potem rozszerzenie (końcówka nazwy), które odpowiada typowi nagrania:

- **.mp4** – nagranie audio i video (telewizja) (format MP4)
- **.mpga** lub **.aac** – nagranie audio (radio) (format MP3)

Na przykład plik o nazwie **tvpi3ki-20230813170002.mp4** zawiera nagranie

- z TVP3 Kielce (oznaczenie nagrywanego programu, to początek nazwy pliku: **tvpi3ki**)
- z dnia 13.08.2023 (data, to pierwsze osiem cyfr po „-”: **20230813**)

- początek nagrania, to godzina 17:00 (godzina **17**, to w nazwie pliku dwie cyfry po ośmiu cyfrach zawierających datę),
- jest w formacie MP4 (video) (końcówka nazwy, to **.mp4**)

Pomiędzy godziną początku nagrania (**17**) a rozszerzeniem (**.mp4**), nazwa zawiera cyfry 0002 – numer nagrania wewnątrz systemu Smoki.

5.2 Spis pozostałych załączników

1. Odpis aktualny z Krajowego Rejestru Sądowego dotyczący Obserwatorium Wyborczego;
2. Statut stowarzyszenia Obserwatorium Wyborcze, poświadczony za zgodność przez przewodniczącego zarządu;
3. Uchwała Nr 1030/2021 Zarządu Spółki Telewizja Polska Spółka Akcyjna z dnia 16 grudnia 2021 r. w sprawie przyjęcia projektu zmienionej Karty Powinności Telewizji Polskiej S.A. na lata 2020-2024 oraz jej przekazania Radzie Nadzorczej Spółki telewizja Polska S.A. oraz Krajowej Radzie Radiofonii i Telewizji, dostępna tu: <https://www.gov.pl/attachment/766d474a-8208-462c-90a3-cb882b025fb0> ;
4. Kolorowanka pt.: „Czy wiesz kim jest WUFOŚ?”
5. Plakat „Oddychajmy czystym powietrzem” prezentujący Szymona Gajdę
6. Bilbord „Bielik i Remiz” prezentujący Szymona Gajdę i inną osobę
7. Odpis wniosku o udostępnienie informacji publicznej z dnia 8.08.2023 Agnieszki Pomaskiej skierowany do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku.
8. Odpis odpowiedzi na wniosek z zał. 7.
9. Odpis wykazu lokalizacji bilbordów z zał. 6.
10. Niedatowana odpowiedź na wniosek o udostępnienie informacji publicznej złożony przez Andrzeja Malińskiego.
11. Papierowy wydruk artykułu pt.: „Świętokrzyscy parlamentarzyści o wizycie Jarosława Kaczyńskiego w Zawichoście” z 13.08.2023 na stronach radiokielce.pl; artykuł jest dostępny tu [dostęp 19.02.2024]: <https://radiokielce.pl/1085571/swietokrzyscy-parlamentarzysty-o-wizycie-jaroslaw-a-kaczynskiego-w-zawichoscie/>
12. Pismo Ministra Sportu i Turystyki do Andrzeja Malińskiego z dnia 1.03.2024 BM-WP.0111.39.2024 dotyczące finansowania reklam Igrzysk LZS Białystok 2023
13. Pismo Andrzeja Malińskiego do Krajowego Zrzeszenia Ludowych Zespołów Sportowych z dnia 9+.02.2024 (wniosek o udostępnienie informacji publicznej)
14. Pismo Krajowego Zrzeszenia Ludowych Zespołów Sportowych do Andrzeja Malińskiego z dnia 27.03.2024 L.dz. P-20/2024 (w odpowiedzi na pismo zał. 13), zawierające fotografie czterech bilbordów.
15. Odpis pełny z rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej dotyczący Krajowego Związku LZS.

16. Zaświadczenie Stanisławy Skłodowskiej, że jest ona autorką nagrania video stanowiącego zał. 30.9 i że przekazała to nagranie Obserwatorium Wyborczemu.
17. Odpis pozwu Arkadiusza Szczurka przeciwko Skarbowi Państwa (Komendant Główny Policji).
18. Zaświadczenie Stanisławy Skłodowskiej potwierdzające prawdziwość faktów opisanych w pozwie (zał. 17)
19. Zapytanie poselskie Michała Kobosko nr 371 z dnia 29.02.2024 do Ministry Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie pikników "Rodzina 800+" wraz z odpowiedzią Ministerstwa z dnia 26.03.2024 o treści: „przedłużenie terminu odpowiedzi”. Informacje o zapytaniu dostępne tu: <https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/interpelacja.xsp?documentId=D7789F4B855EE9A6C1258AD30056663B&view=5> treść zapytania dostępna tu: <https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/InterpelacjaTresc.xsp?key=D36CX5>
20. Zapytanie poselskie Michała Kobosko nr 369 z dnia 29.02.2024 do ministra sprawiedliwości w sprawie pikników mundurowych "Z nami bezpiecznie" wraz z odpowiedzią. Zapytanie dostępne tu: <https://sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/InterpelacjaTresc.xsp?key=D36CX3&view=5> Odpowiedź dostępna tu: <https://orka2.sejm.gov.pl/INT10.nsf/klucz/ATTD4CHZV/%24FILE/z00369-o1.pdf>
21. Zapytanie poselskie Michała Kobosko nr 370 z dnia 29.02.2024 do ministra obrony narodowej w sprawie pikników "Silna Biało-Czerwona" wraz z odpowiedzią. Zapytanie dostępne tu: <https://sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/InterpelacjaTresc.xsp?key=D36CX4&view=5> Odpowiedź dostępna tu: <https://orka2.sejm.gov.pl/INT10.nsf/klucz/ATTD5XHM6/%24FILE/z00370-o1.pdf>
22. Wstępny wniosek o pociągnięcie pana Adama Głapińskiego do odpowiedzialności przed Trybunałem Stanu (odpis otrzymany z Kancelarii Sejmu pocztą elektroniczną w odpowiedzi na wniosek o udostępnienie informacji publicznej).
23. Wywiad udzielony Michałowi Karnowskiemu przez Adama Głapińskiego, opublikowany w tygodniku „Sieci” nr 41/2023 z 8.10.2023 oraz na stronach Narodowego Banku Polskiego. Dostępny tu: <https://nbp.pl/profesor-adam-glapiński-prezes-nbp-dla-sieci-utrzymac-dobry-kurs/> [dostęp 8.06.2024]
24. „Na Nowogrodzkiej ustalano kształt rządu. Wcześniej do siedziby PiS przyjechał prezes NBP”. Portal wiadomosci.gazeta.pl, 30.10.2019. Dostępny tu: <https://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114884,25364819,na-nowogrodzkiej-ustalano-ksztalt-rzadu-wczesniej-do-siedziby.html>
25. „Warszawa. Zebranie klubu parlamentarnego PiS. Na Nowogrodzkiej zjawiał się Adam Głapiński”. Portal polsatnews.pl, 11.05.2022. Dostępny tu: <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2022-05-11/w-warszawie-zebral-sie-klub-parlamentarny-pis-w-tle-mozliwe-wczesniejsze-wybory/>
26. Notatka Agnieszki Borowiec z rozmowy z redakcją tygodnika „Sieci”.
27. Cennik reklam TVP3 Kielce. Dostępny tu: <https://s.tvp.pl/repository/attachment/7/d/5/7d5c90be82f4499ca3135b2b93868ab6.pdf>

28. Cennik reklam TVP3 Warszawa. Dostępny tu: <https://s.tvp.pl/repository/attachment/e/f/d/efd80bc37c9667ad2a6746a3e480c9b91516890287138.pdf>
29. Cennik usług reklamowych Radia Kielce z 2.09.2013, dostępny tu: <https://radiokielce.pl/themes/upload/org/2013/10/cennik-rk-02-09-2013-152253.pdf>
30. Materiały zapisane na pendrive:
- 30.1. zastrzezenia.pdf – niniejszy dokument w formie elektronicznej
- 30.2. Wstepny_wniosek.pdf – wersja elektroniczna zał. 22 (wniosek dot. Adama Glapińskiego)
- 30.3. TVN24-glapiński.mp4 – „Jak w banku” reportaż Łukasza Karusty wyemitowany 25.02.2024 w TVN24, dostępny tu: <https://tvn24.pl/go/programy,7/czarno-na-bialym-odcinki,11367/odcinek-2511,S00E2511,1298653>
- 30.4. BM-WP.0111.39.2024.pdf – Wersja elektroniczna opatrzona podpisem elektronicznym załącznika 12
- 30.5. Cennik_TVP_od_2024-05-22_do_2024-05-31.xls – cennik reklamowy ogólnopolskich programów TVP. Ten cennik był dostępny na stronach <https://brtvp.pl/> teraz jest tam dostępny inny cennik.
- 30.6. Piknik-800-Lanckorona-Pis-daje-czadu.mp4 – sprawozdanie video z pikniku 800+ w dniu 12.08.2023, opublikowane przez wadowicki serwis internetowy wrzuc.info, dostępne tu <https://www.youtube.com/watch?v=-X9lX1xFmqI>
- 30.7. KLWATKA-KROLEWSKA-Spotkanie-z-Prezesem-PiS-J-Kaczynskim.mp4 – nagranie ze spotkania wyborczego w Klwatce Królewskiej, 2.06.2024, opublikowane przez Prawo i Sprawiedliwość na youtube.com. dostępne tu: <https://www.youtube.com/watch?v=wLkFI4duDIM>
- 30.8. Morawiecki-Tarczyn.mp4 – nagranie video przemówienia Mateusza Morawieckiego podczas pikniku 800+ w Tarczynie, 7.08.2023, opublikowane przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów, dostępne tu: <https://www.youtube.com/watch?v=MHjjDnhOvxw>
- 30.9. 2023-08-07-Tarczyn-piknik-800plus.mp4 – nagranie video sporządzone przez Stanisławę Skłodowską, pokazujące, jak policja nie wpuszcza Arkadiusza Szczurka, Stanisławy Skłodowskiej, Jacka Wiśniewskiego i Tadeusza Szumowskiego na piknik 800+ w dniu 7.08.2023 w Tarczynie.

Przewodniczący Zarządu
Stowarzyszenia Obserwatorium Wyborcze

Marcin Skubiszewski

Spis treści (obejmuje tylko uzasadnienie)

1 Analiza prawna: przyjęcie korzyści niepieniężnej o charakterze propagandowym przez komitet wyborczy – kryteria.....	14
1.1 Przepisy kodeksu wyborczego kluczowe dla niniejszej sprawy.....	14
1.2 Sprawa sprawozdania finansowego partii Polska 2050 Szymona Hołowni za rok 2021.....	15
1.2.1 Uchwała nr 157/2022 PKW.....	15
1.2.2 Postanowienie IKNiSP, sygn. akt I NSW 2/23.....	17
1.2.3 Zdania odrębne do postanowienia IKNiSP, sygn. akt I NSW 2/23.....	17
Adam Redzik:.....	17
Paweł Księżak:.....	18
1.3 Podsumowanie: kryteria sformułowane na podstawie przytoczonych przepisów prawa i dokumentów.....	19
1.3.1 Podstawy, na których oparte są poniższe kryteria.....	19
1.3.2 Treść kryteriów.....	20
1.4 Powtórzenie kryteriów.....	23
2 Zastosowanie kryterium B do treści rozpowszechnianych przez media publiczne.....	24
2.1 Normy dotyczące przekazu mediów publicznych.....	24
2.2 Zastosowanie przytoczonych powyżej norm.....	26
3 Zasady wyceny emisji przekazu propagandowego w mediach publicznych.....	27
4 Szczegóły i uzasadnienie poszczególnych zastrzeżeń.....	28
4.1 Fragmenty przemówienia Mateusza Morawieckiego (zastrzeżenie 1.1, Piknik 800+ w Tarczynie).....	28
4.2 Uzasadnienie zastrzeżenia 1 (Pikniki 800+).....	29
4.2.1 Kryterium A.....	29
4.2.2 Kryterium B.....	29
4.2.3 Kryterium C.....	31
4.3 Szczegóły dotyczące zastrzeżenia 2 (nadawcy publiczni o piknikach 800+).....	31
4.4 Szczegóły dotyczące zastrzeżenia 4 (nadawcy publiczni o piknikach wojskowych).....	32
4.4.1 Radio Kielce w dniu 13.08.2023 o pikniku w Zawichoście.....	32
4.5 Porównanie: informacje w mediach publicznych o wizycie Władysława Kosiniaka-Kamysza w Kielcach w dniu 13.08.2024.....	36
4.6 Uzasadnienie zastrzeżeń 2, 3 i 4 (nadawcy publiczni o piknikach 800+, pikniki wojskowe, nadawcy publiczni o piknikach wojskowych).....	37
4.6.1 Kryterium A.....	37
4.6.2 Kryterium B w odniesieniu do pikników „Silna Biało-Czerwona”.....	38
4.6.3 Kryterium B w odniesieniu do przekazów mediów publicznych (zastrzeżenia 2 i 4).....	38
4.6.4 Kryterium C w odniesieniu do pikniku w Zawichoście.....	39
4.6.5 Kryterium C w odniesieniu do przekazów medialnych.....	40
4.7 Uzasadnienie zastrzeżenia 5 (afisze Baszko).....	40
4.7.1 Kryteria A, B i C (str. 23) w odniesieniu do afiszy Baszko.....	41
4.8 Szczegóły dotyczące zastrzeżenia 6 (promocja Gajda).....	42
4.9 Szczegóły, uzasadnienie i wycena dotyczące zastrzeżenia 7 (wypowiedzi Głapińskiego).....	42
4.9.1 Cytaty z wywiadu, którego udzielił Adam Głapiński.....	42
4.9.2 Uzasadnienie zastrzeżenia.....	43
4.9.3 Wycena korzyści.....	46
4.10 Szczegóły dotyczące zastrzeżenia 8 (sprawozdania z konwencji w TVP).....	46
4.10.1 Szczegółowy spis sprawozdań z konwencji PiS w Końskich, 9.09.2023 (dotyczy zastrzeżenia 8.2).....	46
4.10.2 Szczegółowy spis sprawozdań z konwencji PiS w dniu 23.09.2023 (dotyczy zastrzeżenia 8.3).....	48
5 Załączniki.....	52
5.1 Nagrania programów nadawców publicznych (Smoki).....	52
5.2 Spis pozostałych załączników.....	54